

nal köteles a helyi állategészségügyi hatóságnak bejelenteni, ha hasznos háziállata:

1. a bejelentés kötelezettsége alá tartozó fertőző állatbetegségek valamelyikében megbetegedett vagy
2. az 1. pontban említett betegségek valamelyikére gyanússá vált, vagy
3. az 1. pontban említett betegségek valamelyikének fertőzésére gyanússá vált, vagy
4. bármely ok következtében elhullott, vagy ha hasznos háziállatát
5. bármely ok miatt leölte vagy leölette (194. §. 4. bekezdése), vagy
6. fogyasztás céljából húsvizsgáló közbejötté nélkül levágta vagy levágatta és a levágás után rajta bejelentés kötelezettsége alá tartozó fertőző állatbetegségekre utaló elváltozásokat észlelt.

A bejelentés kötelezettségével kapcsolatos fogalmak meghatározása.

194. §.

1. A jelen rendelet szempontjából hasznos háziállat alatt lovat, szamarat, öszvért, szarvasmarhát, bivalyt, juhot, kecskét, sertést, baromfit (és pedig tyúkot, libát, kacsát és pulykát), végül kutyát és macskát kell érteni.
2. Bejelentés kötelezettsége alá tartozó fertőző állatbetegségek a következők: a keleti marhavész, a lépfene, a sercegő üszök, a bivalyvész, a veszettség, a takonykór, a ragadós száj- és körömfájás, a szarvasmarhák ragadós tüdőlobja, a juhhimlő, a tenyészbénaság, az ivarszervi hólyagos kiütés, a rühösség, a sertéspestis (sertésvész), a sertésorbán, a szarvasmarhák nyílt gümőkórja, a baromfikolera és a baromfipestis.

Helyi zárlat.

199. §.

1. Azoknak a bejelentés kötelezettsége alá tartozó fertőző állatbetegségek esetében, amelyekre vonatkozólag a jelen fejezet B) része ezt kifejezetten elrendeli, a helyi állategészségügyi hatóság azokat a helyeket, ahol a beteg vagy a betegsége gyanús vagy a fertőzésre gyanús állatok vannak (ahol a beteg, betegsége gyanús vagy fertőzésre gyanús állatokat elkülönítették), helyi zárlat alá köteles helyezni.
2. Azoknak a bejelentés kötelezettsége alá tartozó fertőző állatbetegségeknek esetében, amelyekre vonatkozólag a jelen fejezet B) rész ezt kifejezetten elrendeli, helyi zárlat alá kell helyezni azokat a helyeket is, ahol a beteg vagy a betegsége gyanús vagy a fertőzésre gyanús állatok megfor-

dultak, még ha ott a fennforogni vélt fertőző állatbetegség iránt fogékony állatok nincsennek is.

3. Hely alatt a jelen rendelet szempontjából udvart, pusztát, tanyát, majort, legelőt, erdőt, sertéshizlaló-telepet és az állatvásártérnek, valamint az állatkiállítás vagy állatdíjazás céljaira használt térnek a gyanús állatok megfigyelésére szolgáló részét, helyi zárlat alatt pedig udvar-, tanya-, major-, legelő-, erdő- stb. zárlatot kell érteni.

4. Ha a jelen fejezet B) része az egyes fertőző állatbetegségek esetében a helyi zárlat tekintetében eltérő rendelkezést nem tartalmaz:

1. az olyan legelőnek és erdőnek, melynek területén egymástól elkülönítve több, állandóan kint tartott gulya, ménes, csorda vagy nyáj legel, mindig csak azt a részét kell helyi zárlat alá helyezni, amelyen az a gulya, ménes, csorda vagy nyáj tartózkodik, amelyben a megbetegedés, az elhullás vagy a leölés történt;
2. az olyan pusztának, amelynek több tanyája vagy majorja van, mindig csak azt a tanyáját vagy majorját kell helyi zárlat alá helyezni, amelyben a megbetegedés, elhullás, leölés vagy levágás történt;
3. az olyan sertéshizlalótelepnek, amelynek egymástól teljesen elkülönített több szállása van, mindig csak azt a szállást kell helyi zárlat alá helyezni, amelyben a megbetegedés, elhullás, leölés vagy levágás történt.
5. A helyi zárlat joghatálya abban áll, hogy a zárlat alá helyezett helyekről az ott levő beteg, betegsége gyanús, fertőzésre gyanús és az illető betegség iránt fogékony állatokat kivinni (kihajtani, elszállítani, továbbá ilyen helyekre az illető betegség iránt fogékony állatokat bevinni (beállítani) rendszerint tilos.

6. Azoknak a bejelentés kötelezettsége alá tartozó fertőző állatbetegségeknek esetében, amelyekre vonatkozólag a jelen fejezet B) része ezt külön kifejezetten megszabja, a helyi zárlat kivételi tilalma az illető fertőző állatbetegség iránt nem fogékony, de annak fertőző anyagával szennyeződött s ennél fogva az illető betegség elhurcolására alkalmassá vált állatokra és az illető betegség elhurcolására alkalmassá vált tárgyakra és pedig használt istállóeszközökre, járművekre, szerzőmokra, etető-, itatóedényekre, trágyára, szalastakarmányra, alomszalmára, viselt ruhára, rongyra stb. is vonatkozik.

7. Azoknak a bejelentés kötelezettsége alá tartozó fertőző állatbetegségeknek esetében, amelyekre vonatkozólag a jelen fejezet B) része ezt kifejezetten megszabja, a helyi zárlat kivételi tilalma a beteg, betegsége gyanús vagy fertőzésre gyanús állatok nyers terményeire és pedig húsára, bőrére, szőrénre, gyapjára, sertéjére, csontjára, szarvára, körmére, patájára, tejére, tojására, tollára stb. is vonatkozik.

Különlleges elfojtó rendszabályok.

Ebzárlat.

321. §.

Az ebzárlat joghatálya abban áll, hogy a veszettségnek vagy a veszettség gyanújának észlelésétől számított 90 nap elteltéig

1. a község (város) területén levő minden kutyát és macskát oly módon kell rendes tartási helyén elzárva, vagy minden kutyát oly módon kell rendes tartási helyén megkötve vagy lehetőleg megláncolva elkülöníteni, hogy idegen kutyákkal vagy macskákkal ne érintkezhessenek; a kutyák elzárása, megkötése vagy megláncolása mellőzhető, ha szökésüket biztosan megakadályozó zárt udvarban tartatnak;

2. a község (város) területén csak olyan kutyát szabad pórázon vezetni, amely a harapás ellen biztosan védő szájkosárral van ellátva;

3. a község (város) területéről kutyát vagy macskát csak az elsőfokú állategészségügyrendőri hatóság engedélyével és az illetékes hatósági állatorvos kedvező vizsgálata után szabad kivinni.

4. Rendeltetészerű használatuk idejére ki vannak véve a 3. bekezdés hatálya alól s ennél fogva rendeltetési céljaikra engedély nélkül használhatók úgy az ebzárlat alá helyezett község (város) területén, mint azon kívül is, a teherhúzásra szolgáló kutyák, ha harapás ellen biztosan védő szájkosárral vannak ellátva és szökésüket biztosan megakadályozó, kifogástalan húzószerszámmal vannak felszerelve; a pásztor- és vadászebek, valamint a csendőrség és rendőrség szolgálatában álló kutyák pedig teljesen szabadon. Rendeltetészerű használatuk idején és helyén kívül (amennyiben vadászebekről van szó, a vadászterületen kívül) azonban az ilyen kutyákat szintén a 3. bekezdés 1. pontjában megjelölt módon kell elkülöníteni, vagy szintén csak pórázon és a harapás ellen biztosan védő szájkosárral ellátva szabad vezetni.

Büntetőrendelkezések.

L.: 100.000/1932. F. M. rendelet 570—576. §. Az állategészségügyi törvény végrehajtási rend.

Apaállatok kötelező megvizsgálása.

1927. évi XXV. t.-c.

5. §.

Köztenyésztésre csakis tenyésztési igazolvánnyal ellátott tenyészapaállatot szabad a megállapított tenyészirányban használni.

Köztenyésztésnek kell tekinteni a jelen törvény szempontjából különböző személyek tulajdonában (birtokában) levő állatok párosítását, kivéve, amennyiben valamely tulajdonos (birtokos) a saját anyaállataihoz is használt apaállatát állattartás kikötésével szegődött éves alkalmazottainak anyaállataikkal való párosítására átengedik.

6. §.

Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hatszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

1. aki tenyésztésre jogosító érvényes igazolvánnyal el nem látott állatot másnak tenyésztési célra átenged;

2. fly állatot másnak nőstényállattal együtt legeltet;

3. aki nőstényállatát másnak tenyésztésre jogosító igazolvánnyal el nem látott állattal párosítja.

Fentieknek nyereségvágyból való elkövetése egy hónapig terjedhető elzárással büntetendő;

4. aki jelen törvénynek rendelkezéseit szándékosan, vagy gondatlanul nem az 1. és 2. pont alá eső módon kijátssza, így különösen:

a) állatának vizsgára való bocsájtását elfogadható ok nélkül elmulasztja;

b) oly állatot, melynek kihenését az I. fokú hatóság elrendelte, tilalom ellenére elad.

Közegészségügy rendezése.

1876. évi XIV. t.-c.

52. §.

Orvosi gyakorlatra nem jogosított egyéneknek betegeket keresetképpen gyógykezeltetni és díjazás mellett gyógyszereket rendelni tilos.

80. §.

Mihelyt valahol több egyén egyidejűleg ugyanazon betegségbe esik, vagy ha ragályos kórok esetei mutatkoznak, a községi előljárásának kötelessége ezt a közegészségügyekben I. fokú hatóságnak bejelenteni, ki erről a törvényhatóságot értesíti.

A bejelentés tételére nemcsak az előljáróság, de az orvosok, lélkészek, tanítók, általában mindazon kötelezettek, kik ily megbetegedésről tudomást szereznek.

Ragályos betegség alkalmával a lakásra kifüggeszteni rendelt infólapnak eltávolítása a közegészségügyi törvény alapján büntetendő. (628/1897. kih. sz. B. M. rendelet).

Kötelező a következő fertőző bántalmak bejelentése: roncsló toroklob és torokgyilk, vörheny, kanyaró, hólyagos himlő minden faja, báránymimlő, kiütéses hagymáz, hasi-

hagymáz, vérhas, ázsiai és honi kolera, szamarhurut, járványos fültőmirigy gyulladás, járványos gerinc és gerincagyhártya gyulladás, trachoma, gyermekágyi láz és a pestis. (17,415/1898., 91,954/1894., 112,391/1899. sz. B. M. rendeletek.)

Vérbocsájtással kapcsolatos kihágások.

82,846/1923. sz. N. M. M. rendelet.

1. §.

Vérbocsájtást (ideértve az érvágást, a köpülőzést, a nádályozást és a vérbocsájtás céljából alkalmazott egyéb műveleteket is csak orvosi gyakorlatra jogosított egyén végezhet.

2. §.

Az, aki az 1. §. rendelkezéseinek ellenére jogosulatlanul vérbocsájtást végez — amennyiben oselekménye vagy mulasztása súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és 200 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetén pedig, ha a kihágás megbüntetése óta két év még nem telt el, tizenöt napig terjedhető elzárással büntetendő.

A feljelentést hivatalból a főszolgabíróhoz, városokban a rendőri büntetőbíráskodással megbízott tisztviselőhöz kell megtenni.

Lúgkő és lúgkőoldat forgalombahozásának korlátozása.

98,982/1928. sz. K. M. rendelet.

1. §.

Lúgkővet (marónátront, marókálit, marószódát és lúgkőoldatot), valamint ilyen anyagokat 5%-nál nagyobb mennyiségben tartalmazó készítményeket a közvetlen fogyasztók részére árusító üzletekben háztartási célokra, a házilag végzett szappanfőzés kivételével (2. §.) kiszolgáltatni tilos.

2. §.

Ipari célokra, továbbá a házilag végzett szappanfőzés céljaira az 1. §-ban felsorolt anyagokat 2 kg-os vagy 2 kg-ot meghaladó mennyiségben ki szabad szolgáltatni, azonban csak annak részére:

a) aki iparüzését az iparigazolvány felmutatásával vagy más módon igazolja;

b) aki városokban a tanács által megbízott tisztviselőtől, kis- és nagyközségekben a községi előljárástól lúgkő vásárlásra engedélyt kapott.

Lúgkő vásárlásra engedélyt csak az kaphat, aki igazolja,

185,237—1939. B. M. sz. belügyminiszteri rendelet.

1. §.

Reáljogú, személyjogú, fiók és házi gyógyszerárban természetes vagy mesterséges rákszemet (lapis cancerorum) készletben tartani és forgalombahozni nem szabad.

2. §.

Amennyiben oselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és pénzbüntetéssel büntetendő a gyógyszerárnak az a felelős vezetője, aki az 1. §-ban foglalt rendelkezéseket megszegi.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak hatáskörébe tartozik.

tele ellenében szolgáltatathat ki s a vásárlási engedélyt annak keltétől számított hat hónapon át megőrizni köteles.

3. §.

Házilag végzett szappanfőzés céljaira 10 kg-nyi vagy ennél kisebb mennyiségben lúgkővet csak 128 fokos, illetőleg lefokozva csak 100 fokos minőségben és csak eltartásra alkalmas, szilárd anyagból (fémből, kőanyagból) készült, erős, jól zárható olyan edényben vagy tartályban szabad kihozni, amely azt a kiszóródás és szétporlás ellen megvédi.

A forgalomba kerülő edényeket és tartályokat halálfejjel és „mérég” jelzésű, feltűnő, legalább 3 cm. széles címkével, továbbá az anyag nevének, mennyiségének, foktartalmának jelzésével és a csomagolást végzőnek a nevével (cégével) is el kell látni, a lezárás helyén pedig a fent említett halálfej és „mérég” jelzésű címkével oly módon kell felragasztani, hogy az edény vagy tartály a címke sérülése vagy eltávolítása nélkül felnyitható ne legyen.

A forgalomba kerülő edényre vagy tartályra ezeken a jelzéseken kívül még a következő szövegű figyelmeztetést is — és pedig az aláhúzott részben feltűnőbb betűkkel — alkalmazni kell:

„Figyelmeztetés!”

Óvja meg gyermekeit a lúgkőmérgezésről!

Súlyos büntetésben részesül az, aki folyékony lúgot csészeben, pohárban vagy főzőedényben konyhaasztalon, széken vagy más olyan helyen tart, ahol a gyermek hozzáférhet, mert a gyermek játékból vagy étel helyett szájába veheti s lúgkőmérgezés igen gyakran halált okoz! A lúgot csak

... uzenet napig terjedhető elzárással büntetendő.

A feljelentést hivatalból a főszolgabíróhoz, városokban a rendőri büntetőbíráskodással megbízott tisztviselőhöz kell megtenni.

Lúgkő és lúgkőoldat forgalombahozásának korlátozása.

98,982/1928. sz. K. M. rendelet.

1. §.

Lúgkövet (marónátront, marókállit, marószódát és lúgkőoldatot), valamint ilyen anyagokat 5 %-nál nagyobb mennyiségben tartalmazó készítményeket a közvetlen fogyasztók részére árusító üzletekben háztartási célokra, a házilag végzett szappanfőzés kivételével (2. §.) kiszolgáltatni tilos.

2. §.

Ipari célokra, továbbá a házilag végzett szappanfőzés céljaira az 1. §-ban felsorolt anyagokat 2 kg-os vagy 2 kg-ot meghaladó mennyiségben ki szabad szolgáltatni, azonban csak annak részére:

- a) aki iparüzését az iparigazolvány felmutatásával vagy más módon igazolja;
- b) aki városokban a tanács által megbízott tisztviselőtől, kis- és nagyközségekben a községi előljáróságától lúgkő vásárlásra engedélyt kapott.

Lúgkő vásárlásra engedélyt csak az kaphat, aki igazolja,

hogy állatelhullás folytán vagy egyébként a háztartásban összegyűlt legalább 10 kg zsíradékkal, stb. rendelkezik és abból szappant kíván főzni. A vásárlási engedély csupán a szappanfőzésre felhasználni kívánt és bejelentett nyersanyag súlyának $\frac{1}{6}$ -ét tevő lúgkő vásárlására szólhat. Ehhez képest pl. az, aki szappanfőzésre alkalmas 25 kg nyersanyaggal rendelkezik, csak 5 kg lúgkő vásárlására kaphat engedélyt. Két kg-nál kevesebb lúgkő vásárlására engedélyt kiállítani nem szabad.

A vásárlási engedélyt díjmentesen kell kiállítani s abban fel kell tüntetni a szappanfőzéshez az 1. §-ban felsorolt anyagokból az előbbi bekezdés szerint szükséges mennyiséget, valamint azt, hogy a vásárlási engedély csupán kiállításának napjától számított 30 napig érvényes.

Az 1. §-ban felsorolt anyagokból a vásárlási engedély alapján csak az abban feltüntetett mennyiséget s csak a vásárlási engedély keltétől számított harminc napi időn belül szabad kiszolgáltatni.

A kereskedő lúgkövet csak a vásárlási engedély átvétele ellenében szolgáltatathat ki s a vásárlási engedélyt annak keltétől számított hat hónapon át megőrizni köteles.

3. §.

Házilag végzett szappanfőzés céljaira 10 kg-nyi vagy ennél kisebb mennyiségben lúgkövet csak 128 fokos, illetőleg lefokozva csak 100 fokos minőségben és csak eltartásra alkalmas, szilárd anyagból (fém-ből, kőanyagból) készült, erős, jól zárható olyan edényben vagy tartályban szabad kiszolgáltatni, amely azt a kiszóródás és szétporlás ellen megvédi.

A forgalomba kerülő edényeket és tartályokat halálfej és „mérég” jelzésű, feltűnő, legalább 3 cm. széles címkével, továbbá az anyag nevének, mennyiségének, foktartalmának jelzésével és a csomagolást végzőnek a nevével (cégével) is el kell látni, a lezárás helyén pedig a fent említett halálfej és „mérég” jelzésű címkével oly módon kell felragasztani, hogy az edény vagy tartály a címke sérülése vagy eltávolítása nélkül felnyitható ne legyen.

A forgalomba kerülő edényre vagy tartályra ezeken a jelzéseken kívül még a következő szövegű figyelmeztetést is — és pedig az aláhúzott részben feltűnőbb betűkkel — alkalmazni kell:

„Figyelmeztetés!”

Óvja meg gyermekeit a lúgkőmérgezésétől!

Súlyos büntetésben részesül az, aki folyékony lúgot csészében, pohárban vagy főzőedényben konyhaasztalon, széken vagy más olyan helyen tart, ahol a gyermek hozzáférhet, mert a gyermek játékból vagy étel helyett szájába veheti s lúgkőmérgezés igen gyakran halált okoz! A lúgot csak

gondosan elzárt edényben s csak olyan helyen szabad tartani, ahol a gyermek el nem érheti.

A lúgból csak annyit szabad feloldani, amennyit egyszerre elhasznál.

Annak, aki lúghövet ivott, addig is, míg az orvos megérkezik, azonnal adjunk, ha le tudja nyelni, kék esetet vagy citromos vizet, de mindenesetre bőven tejet vagy olajat.

Közérkölciség védelme.

151,000/VII. 1927. sz. B. M. rendelet.

1. §.

A rendőrhatalóságok kötelesek minden nyilvános színi- vagy egyéb előadást, mutatványt és mulatságot erkölcsrendészeti szempontból az ediginél fokozottabb mérvben ellenőrizni.

2. §.

A rendőrhatalóságok kötelesek arról gondoskodni, hogy a közérkölciség az utcákon és tereken biztosíttassék.

3. §.

Nyilvános helyen (utcán, személyszállító járművön stb.), vagyis minden olyan helyen, mely a nagyközönség részéről megközelíthető, tilos:

1. minden káromkodás, továbbá minden olyan hangos, trágár beszéd, ocsmány kifejezés használata, szemérem sértő mozdulat vagy taglejtés, amely alkalmat ad arra, hogy mások jóízletét vagy erkölcsi érzését sértse;

2. nyilvános helyen tisztességes nőt (leányt vagy asszonyt) ismerkedési célból alkalmatlankodva, akarata ellenére megszólítani, annak bármi módon alkalmatlankodni, tolakodó módon terhére lenni, őt akarata ellenére követni avagy neki tisztességtelen ajánlatot tenni;

3. nyilvánvalóan szemérem sértő érzéki izgatásra alkalmas avagy egyébként a jóízletet durván sértő sajtóterméket, képet, szobrot, avagy bármi más tárgyat utcai kirakatba vagy egyéb más nyilvános helyen, ahol azokat bárki láthatja, kiállítani, kifüggeszteni, kitenni, vetíteni, kinnlenni vagy árusítani;

4. nyilvános helyen bármilyen természetellenes fajtalan-ságra való felhívás vagy ennek látszatát keltő mindennemű feltűnő viselkedés (tolakodó megszólítás, követés, illetlen taglejtés).

5. §.

Utcán vagy egyéb nyilvános helyen akár egyenruhában, akár polgári öltözetben szolgálatot teljesítő rendőrhatalóság közegek (csendőrrök) kötelesek a közönséget, illetőleg a véde-

lemre szoruló nőt vagy serdülő ifjúságot a legteljesebb törvényes védelemben részesíteni és a tilalmazott büntetendő cselekmények elkövetői ellen a feljelentést (csendőrségnek, a főszolgabíróhoz) hivatalból megtenni.

A prostitúció szabályozása.

160,100/1926. sz. B. M. rendelet.

1. §.

Kéjtelgést keresetszerűen csakis az a nő (kéjtnő) űzhet, aki magát a rendőrhatalóságoknál a kéjtnőkről vezetett nyilván-tartásba bejegyezteti és ezzel kapcsolatban magát hatósági rendszeres kötelező orvosi vizsgálatnak aláveti.

A kéjtelgést keresetszerűen űzni bejegyzés nélkül tilos. Aki ezt teszi, titkos kéjtnő.

1. §.

Kéjtnőnek csakis oly önként jelentkező magyar honos nő jegyezhető be, akit a bejegyzést megelőzően az illetékes rendőrhatalóságnál megejtett, lehetőleg vérvizsgálatra is kiterjedő orvosi vizsgálat egészségesnek talált és aki a személyazonosságát és személyi adatait (kor, illetőség, stb.) fényképpel is ellátott megfelelő hiteles okmányokkal is igazolni tudja.

3. §.

Kiskorú bejegyzése előtt a rendőrhatalóság köteles a kiskorú atyját, esetleg más legközelebbi családtagját meghallgatni. A kiskorú bejegyzésének megtörténtéről az illetékes gyámhatóságot is értesíteni kell.

4. §.

Kényszerbejegyzésnek helye nincs.

5. §.

Nem jegyezhető be kéjtnőnek, egyéb feltételek igazolása esetén sem:

1. aki 18. életévét még nem töltötte be;
2. nemileg érintetlen;
3. áldott állapotban van;
4. fertőző betegségben szenved;
5. nyilvánvalóan gyengeelméjű;
6. idült alkoholistá vagy részegeskedő;
7. vagyon és testi épség elleni büntett vagy vétség miatt büntetve volt;
8. rovettmúltú vagy közveszélyes munkakerülőkkel összeköttetést tart fenn, vagy ilyenekkel közös háztartásban lakik;
9. állandó viszonyt tart fenn oly férfival, akinek családja van;
10. gyermeke van és azzal közös háztartásban lakik.

8. §.

A bejegyzésről a kéjő igázolványt kap, melyet a rendőrhatalóság bármikor visszavonhat. A kéjő is jogosult bármikor kilépni a bejegyzett kéjők sorából.

9. §.

Nemibeteg kéjőt kórházba kell utalni.

10. §.

Valakit arra csábítani, rábeszélni vagy kényszeríteni, hogy kéjő legyen vagy magát kéjőnek bejegyeztesse, abban az esetben is tilos, ha nem önérdékből történik.

11. §.

Kéjőnek mindennemű közvetítése tilos.

12. §.

Fertőző nemibeteg kéjőnek férfival, továbbá fertőző nemibeteg férfinak kéjővel nemileg érintkezni tilos.

14. §.

Kéjő csak azokban az utcákban lakhat, melyeket a célra a rendőrhatalóság kijelölt.

19. §.

A kéjő lakását látogatók fogadására csak abban az esetben használhatja, ha azt a rendőrhatalóság kikötések mellett engedélyezi.

20. §.

A kéjőnek egyszerre csak egy látogatót szabad fogadni. Látogatójával zene mellett dorbézolni vagy szeszes italokat fogyasztani tilos.

21. §.

A kéjő mint főbérlet albérlőt nem tarthat. Kiszolgáló gyanánt csak 40 éven felüli nőt lehet alkalmazni.

22. §.

Lakbér fejében a kéjőtől a helyi viszonyoknak megfelelő átlagbérten felül 80 százaléknál többet követelni vagy elfogadni nem szabad.

Tilos a háztulajdonosnak, illetve a főbérletnek a kéjőt bármilyen szolgáltatások elfogadására kényszeríteni, illetve az igénybevett szolgáltatásokért a szokásos díjazásnál többet követelni vagy elfogadni.

24. §.

A főbérlet a kéjő albérlő keresetéből semminemű el-

men nem követelhet haszonrészeseledést, tőle ajándékot nem igényelhet, sem el nem fogadhat, neki kölcsönt nem nyújthat, nem hitelezhet, neki semmit el nem adhat, nem vásárolhat vagy vásárlást nem közvetíthet.

25. §.

Kéjők csakis a rendőrhatalóság által kijelölt utcákban és időben jelenhetnek meg.

26. §.

A kéjő szolgáltatásának díja a kéjő és látogatója között szabad egyezkedés tárgya.

27. §.

Tilos a kéjőnek:

1. bárhol a józólést sértő módon viselkedni, trágár kifejezést használni, leittasodni, látogatókat az ablakból vagy az utcán integetéssel vagy egyébként hívogatni, becsalogatni, illetve feltűnő viselkedéssel a közfigyelmet magára hívni;
2. magán- és nyilvános találkahelyek, valamint a kéjők lakásaiul szolgáló házak (kéjőtelepek) előtt és azok közelében fel-alá járkálni vagy ácsorogni;
3. látogatóul 18 éven aluli fiatalokot fogadni;
4. tudva nős férfival állandó viszonyt folytatni;
5. oly férfival folytatni viszonyt, aki vele kitarthatja magát;
6. rovatmultú, közveszélyes munkakertilők társaságában tartózkodni, ilyenekkel összekötötést tartani fenn, vagy ilyen egyénekkel közös háztartásban élni;
7. orvosi rendelvény nélkül kábítószerrel szédni vagy ilyen magánál tartani.

29. §.

Kéjőtelek találkahely engedélyezhető, úgymint:

1. magán- és
 2. nyilvános találkahely.
- Engedély nélküli keresetszerű kéjelgésre helyt adni tilos.

30. §.

A magántalálkahely engedély személyre szól és másra át nem ruházható.

31. §.

A magántalálkahelyre a mindenkori záróra rendelkezéssel irányadók. E helyen a kéjőnek és látogatójának ételt és italt nem szabad kiszolgáltatni, sem azok szeszes italokat és kábítószereseket oda nem hozhatnak magukkal. Hangos mulatozás, ének vagy zene tilos. Elsősorban az engedélyes felelős.

32. §.

Egy szobában ugyanabban az időben csak egy pár tar-

Arany Szalon - Lelőjőbörze

tózkodhat. Minden ágyat használat előtt tiszta ágyhuzattal kell ellátni. A hatóság által előírt fertőzést gátló és tisztálkodáshoz szükséges szereket és eszközöket minden szobában kellő mennyiségben el kell helyezni, de azok használatáért díjat szedni nem szabad.

38. §.

A szoba használati díját a rendőrhatalóság állapítja meg és az mindenkor csak a látogatótól követelhető. Az engedélyes a kéjntől semmit sem követelhet, vagy vele elszámolási viszonyban nem lehet.

34. §.

Magántalálkahelyen kiszolgálásra csak 40 évet betöltött büntetlen előéletű nőt lehet alkalmazni.

35. §.

Nyilvános találkahely csak oly házra engedélyezhető, melyben a tulajdonoson és háznépén kívül más lakó nincs.

36. §.

Nyilvános találkahely és szállodai iparzem egy házban nem lehet.

Nyilvános találkahelyet csak olyan külső elnevezéssel szabad ellátni, melyet a rendőrhatalóság előzetesen engedélyezett.

38. §.

A szobák használati díját a rendőrhatalóság állapítja meg. A díjszabást és az orvosi útastást, valamint az egészségügyi felügyeletet minden szobában jól látható helyen ki kell függeszteni. Minden szobát biztonsági csengővel kell ellátni.

39. §.

Köteles az engedélyes gondoskodni arról, hogy a szobák és a bútorok tiszták, féregmentesek legyenek és a hatóság által elrendelt fertőzést gátló és a tisztálkodáshoz szükséges szerekekkel és eszközökkel el legyenek látva. Minden ágyhasználat előtt tisztára ki kell cserélni.

40. §.

Nyilvános találkahelyre férfival csak bejegyzett és az orvosi vizsgálat megtörténtét igazoló kéjnt lehet bebocsájtani.

41. §.

Nyilvános találkahelynél igénybevett szobánál a használati idő 12 óránál több nem lehet.

42. §.

Nyilvános találkahelyen kiszolgáló vagy takarító személy gyanánt csakis 40 évet már betöltött büntetlen előéletű férfit vagy nőt lehet alkalmazni.

43. §.

Az engedélyes köteles gondoskodni arról, hogy nyilvános és magán találkahelyek, kéjnök lakásául szolgáló házak (kéjnötelepek) kapuiból és azok közelében a kéjnök ne ácsorogjanak, feltűnő módon ne viselkedjenek. A nyilvános találkahelyet, valamint a kizárólag kéjnötelepek kapuit nyitva hagyni tilos.

44. §.

Nyilvános találkahelyen váró, illetőleg szórakozó termet (szalont) lehet berendezni, mely díjtalanul használható. A szalontban szeszes italt, ételt kiszolgáltatni nem szabad. Zenélésre legfeljebb zongora vagy gramofon használható.

45. §.

Sem nyilvános, sem magántalálkahelyre ittas embert bebocsájtani, részére szeszes italt, ételt vagy kábítószert kiszolgáltatni, mulatozni, zenélni, énekelni nem szabad.

46. §.

Szállodákban és fürdőkben tilos a keresetszerű kéjelgésnek helyt adni.

47. §.

Csendőrnök, rendőrnök az erkölcsrendészeti szempontból alapos gyanú alá eső szállodákat, korcsmákat, vendéglőket, fürdőket fokozott ellenőrzés alatt kell tartani. Amennyiben a vendégeket kiszolgáló vagy azokkal érintkező egyes női alkalmazottak ellen olyan tények merülnek fel, amelyekre a titkos kéjelgés vagy fertőző nemi betegség gyanúja állapítható, az illető női alkalmazottat a csendőr (rendőr) jelentése alapján a főszolgabíró (rendőrkapitány) felhívja, hogy egészségi állapotát orvosi bizonyítvánnyal igazolja, amit ha nem tesz meg, kórházba kell utalni.

48. §.

A rendőrhatalóság a kéjnöknek nyilvános étkezőhelyeken való megjelenését egyes vendéglőkre, kávéházakra stb. korlátozhatja.

Ezekben a helyeken a kéjnök kötelesek feltűnő viselkedéstől, férfiak csábításától, hangos mulatozástól stb. tartózkodni.

49. §.

A kéjnök hetenként legalább kétszer köteles orvosi vizs-

gálatra tisztán megjelenni és magát hatósági orvossal megvizsgáltatni.

Kórházba való utalás esetén a legrövidebb időn belül jelentkezni, magát az előírt gyógmódnak alávetni köteles.

A beutalt kéjőnek, vagy a 13. §. alapján beutalt férfinak szabályszerű ebocsajtás nélkül tilos a kórházból távoznia vagy magát a kórházi kezelés alól kivonni. Kötelesek a kórházi szabályokat pontosan betartani.

Az orvosi vizsgálatért a kéjőtól díjat követelni vagy elfogadni nem szabad.

54. §.

Nyilvános helyeken keresetszerű kéjélgésre való mindenemű felkínálkozás tilos. Aki keresetszerű kéjélgéssel alaposan gyanúsítható (titkos kéjőnk) és emiatt büntetve is volt, annak a rendőrhatalóság a város egyes helyein (terek, utcák, útvonalak), avagy egyes nyilvános helyiségek előtt vagy helyiségben (vendéglők, kávéházak, szállodák) a tartózkodást megtilthatja.

57. §.

Tilos kéjélgés céljából a kéjőnek magát, a találkahely- engedélyesnek találkahelyét, avagy bárkinék a lakását akár nyilvánosan, akár burkoltan hirdetni.

59. §.

Azt, aki a rendeletnek a bejegyzett vagy a titkos kéjőkre vonatkozó rendelkezéssel ellen vét, az 1879. évi XL. t.-c. 81. §-a alapján kell büntetni.

E rendeletbe ütköző és hivatalból üldözendő kihágások ügyében a főszolgabíró, a rendőrség működési területén a m. kir. államrendőrség jár el.

60. §.

A vármegyék és városok a kéjélgésről a helyi viszonyokhoz képest még külön szabályrendeletet kötelesek alkotni, melyet a csendőrnök szintén ismerni kell.

Italmérések ellenőrzése.

94,458/1931. sz. B. M. rendelet.

5. §.

Az italmérési üzletekben alkalmazottak, különösen pedig a közönséggel érintkező italmérők, pincérek és pincéművek a vendégekkel szemben magukat illedelmesen tartoznak viselkedni. Az engedélyesek különösen arra tartoznak ügyelni, hogy a női alkalmazottak erkölcsötlen üzlelmeket ne folytatassanak és hogy az italmérés cégére alatt az üzlet kéjélgés célokra ne szolgáljon. Tilos a női alkalmazotaknak a vendégekkel egy asztalhoz ülni és velük együtt ételeket vagy ita-

latokat fogyasztani. Az engedélyes, ha alkalmazottait e tilalmat megszegik, mint részes, büntetőjogilag is felelősséggel tartozik.

6. §.

Az italmérési üzletnek külön kijáráttal kell birni az utcára. Egyházi ünnepélyek, kőnmenetek alkalmával a templom, a kőrmenet vagy az egyházi ünnepély közelében levő korcsmákat és palinkamérő üzleteket az istentisztelet vagy kőrmenet tartama alatt be kell zárni. Ez idő alatt az üzletben tartózkodni tilos.

7. §.

Az italmérő üzleteket lakásul használni és azokat bármilyen más célra igénybevenni tilos.

8. §.

Az 1879. XL. t.-c. 87—89. §-ai értelmében italmérési helyiségekben szerencsejátékokat fizni tilos. Ezen kihágás felett való bíraskodás a királyi járásbíróságok hatáskörébe tartozik. A felügyeletet gyakorló hatóságoknak kötelessége, hogy éber ellenőrzés által a szerencsejátékoknak titokban vagy nyíltan való üzését megakadályozzák és az említett törvénytársakhozba ütköző cselekményeket úgy az üzlettulajdonossal, mint a szerencsejátékban résztvevőkkel együtt az illetékes kir. járásbírósnál, valamint az illetékes m. kir. pénzügyigazgatósnál feljelentésük.

Kisérlet nélkül levő 18 éven aluli korban levőknek korcsmai helyiségekben szeszes ital kiszolgáltatni nem szabad oly módon, hogy azok a szeszes italt korcsmai helyiségben fogyasztassák el. Ezen tilalom megszegése esetén a jelen rendelet 18. §-a alapján az üzlet tulajdonosa, illetőleg üzletvezetője büntetendő.

Italmérésnél és árusításnál követendő egészségügyi rendszabályok.

502/1921. sz. N. M. M. rendelet.

4. §.

1. Minden italmérés céljára szolgáló helyiséget és azzal összefüggésben levő udvarokat állandóan tisztán kell tartani, a helyiség falait évente legalább egyszer ki kell meszselni vagy festeni, padlóját legalább minden héten egyszer fel kell sörtölni, magát a helyiséget pedig naponta kétszer ki kell szellőztetni és seperni.

2. Minden italmérés céljaira szolgáló helyiséget látogatóinak használatára rendelt, könnyen megközelíthető külön árnyékszékkel ellátni, az árnyékszék a felügyeletre és ellenőrzésre jogosult hatóság, illetőleg közega által meghatározandó módon minden héten fertőtleníteni kell; e célból az

engedélyesek kötelesek kellő mennyiségű fertőtlenítő anyagot a kellő mennyiségben állandóan készletben tartani.

3. Az italmérés céljaira szolgáló helyiségben az ivásra használt edények tisztántartására csapból folyó és közvetlen lefolyással ellátott vízszolgáltató berendezésnek kell lenni; poharak és más edények öblögetésére szolgáló víztartályok elhelyezése és használata tilos.

4. Minden italmérés céljára szolgáló helyiségben a helyiség nagyságához mérten kellő számi vízzel telt köpöcsészték kell alkalmazni, ezeket tartalmuk kifirtése mellett, naponta ki kell mosni és tiszta vízzel kell ellátni.

5. Fertőző betegségek fellépte esetén fenti egészségügyi rendszabályokat fokozott módon kell végrehajtani.

5. §.

Tilos tisztátalanul kezelt, megromlott vagy az egészségre és életre közvetlen használat által veszélyessé válható, továbbá undort keltő italmérőket — bort is — tartani és elárusítani, valamint az emberi egészségre nézve ártalmas anyagokból készült edényeket italok készítésére és tartására használni, ezen edényeket tisztátalanul kezelni, úgyszintén italmérőket hamis név vagy hamis cím alatt forgalomba hozni.

Az italmérő azonban saját neve alatt adhatja az italt akkor is, ha nem a saját terméke.

6. §.

Tilos italmérőhelyiségben az italokkal való bárminemű elhánásra vagy a fogyasztók kiszolgálására oly egyént alkalmazni, aki nyílt gümőkórban, bujakórban vagy bármilyen más ragályos vagy undortkeltő betegségben szenved.

Ily betegség gyanúja az I. fokú közegészségügyi hatóságnak haladéktalanul bejelentendő. A betegség fennállása esetén a hatóság az alkalmazottat eltávolítani köteles.

155,102/1930. sz. K. M. rendelet.

1. §.

Fogadóknak (szállodákban, penzióknak) szobaasszonyi és szobalányi teendők végzésére csak oly nőket szabad alkalmazni, akik negyvenedik évüket betöltötték.

Ezen rendelet nem vonatkozik azon negyven évnél fiatalabb nőkre, akik a rendelet életbeléptetése előtt már ilyen minőségben alkalmazva voltak. Ezen nőket úgy meg kell tekinteni munkahelyükön, mint állásváltoztatás esetén szobaasszonyi vagy szobalányi teendők végzésére tovább is lehet alkalmazni.

2. §.

A fent felsorolt üzemekben a vendégek kiszolgálására és feltrónói teendők végzésére huszonnegyedik évüket még be nem töltött nőket alkalmazni tilos.

Nem vonatkozik e rendelkezés a vendéglőkben, kávéházakban, cukrászdákban és az illető ipar elsajátítása végett tanszerződés alapján tanoncul alkalmazott, valamint tanidőjük letöltése és segédi vizsga letétele után munkakönyvet nyert 18. évüket még be nem töltött nőkre sem. Ezeket a nőket azonban csak este 8 óráig szabad foglalkoztatni.

3. §.

Azok az egyének, kik nyilvános találkahely fenntartására engedélyt nyertek, a fent felsorolt iparokat nem gyakorolhatják.

4. §.

Fenti iparokban tilos oly nőt alkalmazni, aki az alkalmazás idejét megelőző 3 éven belül bejegyzett kéjné volt, vagy akinől megállapítást nyert, hogy az említett idő alatt keresetszerű titkos kéjelgést üzött.

5. §.

A felsorolt iparokat fenntartó iparos annak a női alkalmazottnak, akiről megállapítást nyert, hogy az alkalmazását megelőző 3 éven belül bejegyzett kéjné volt vagy alkalmazásának ideje alatt keresetszerű titkos kéjelgést üzött, az erről szóló értesülésnek napján felmondani és az illető alkalmazottat az érvényes felmondási idő elteltével szolgálatából elbocsátani köteles.

6. §.

Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és pénzbüntetéssel büntetendő:

1. az a fogadót (szállodát, penziót) fenntartó iparos, aki szobaasszonyi vagy szobalányi teendők végzésére oly nőt alkalmaz, akit az 1. és 4. §-okban foglalt rendelkezések értelmében alkalmazni nem szabad vagy az 5. §-ban foglalt rendelkezés áthágásával alkalmazottnak fel nem mond és azt az érvényes felmondási idő elteltével szolgálatából el nem bocsátja;

2. azon iparost, aki a vendégek kiszolgálására vagy feltrónói teendők végzésére oly nőt alkalmaz, akit a 2. és 4. §-okban foglalt rendelkezések értelmében alkalmazni nem szabad, vagy az 5. §-ban foglalt rendelkezés áthágásával alkalmazottnak fel nem mond és azt szolgálatából el nem bocsátja;

3. azt a vendéglőst, kávést és cukrászt, aki a 2. §. szerinti alkalmazható 18 évnél fiatalabb nőket esti 8 órán túl foglalkoztatja.

7. §.

Jelen rendelet nem érinti a megjelenését megelőzőben alkotott és jóváhagyott szabályrendeleteknek azon részeit,

amelyek jelen rendelet 1. és 2. §-ában említett korlátok illetve korhatárok tekintetében szigorúbb korlátozásokat állapítanak meg.

Az ifjúság védelméről szeszes italok kiszolgáltatása és szórakozó helyek látogatása terén.

1927. évi XXXIV. t.-c.

1. §.

Oly ifjú egyén részére, ki életének 18. évét még nem töltötte be, nyilvános helyen vagy helyiségben szeszes italt kiszolgáltatni sem fizetésért, sem ingyen még abban az esetben sem szabad, ha felnőtt kíséretében van.

Nyilvános helyen vagy helyiségben ily ifjú egyén részére szeszes italt felnőtt sem rendelhet és a törvényes képviselő sem engedheti meg neki ilyen ital fogyasztását.

Ha az ifjú egyén kora iránt kétség merül fel, a szeszes ital részére csak abban az esetben szolgáltatható ki, ha hiteles érdemlőleg igazolta, hogy tizennyolcadik évét betöltötte.

Szeszes ital fogyasztására jogosult felnőtt részére nyilvános helyen vagy helyiségben tizennyolc éven aluli egyén is vásárolhat szeszes italt.

A belügyminiszter a korhatárt szükség esetén 24. évig felemelheti.

2. §.

Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő:

1. aki az 1. §-ban megállapított tilalom ellenére szándékosan vagy a köteles gondosság elmulasztásával életének tizennyolcadik évét be nem töltött egyén számára szeszes italt kiszolgált;

2. az a felnőtt egyén, aki az 1. §-ban megszabott tilalom ellenére életének tizennyolcadik évét be nem töltött egyén számára szeszes italt rendel vagy neki ilyen ital fogyasztását megengedi;

3. aki mint szeszes ital eladásával foglalkozó üzem tulajdonosa vagy felelős vezetője, szándékosan vagy gondatlanságból eltűri, hogy helyiségében alkalmazottja tizennyolcadik évén aluli egyén részére szeszes italt szolgáltatson ki.

Korcsmai hitelre vonatkozó törvényes rendelkezés végrehajtása.

122.400/1980. sz. B. M. rendelet.

1. §.

Vendéglőkben, korcsmákban és italmérés céljaira szolgáló minden más helyiségben — beleértve az oly kereskedést is, mely szeszes italok kismértékbeni eladására jogosított — köteles a tulajdonos, bérlő vagy felelős ügyvezető

következő szövegű hirdetményt állandóan kifüggesztve tartani:

„Szeszes italokat hitelbe nem szolgáltatunk ki, mert az 1928. évi II. t.-c. 7. §-a értelmében az itt kiszolgáltattott szeszes italok ára iránti követelést bíróság nem ítéheti meg; ily követelést sem az adósnak, sem jogutódjának követelésébe nem lehet beszámítani és annak biztosítására kötött zálog — és szerződések semmisek“.

Az 1883. évi XXV. t.-c. 24. §-a szerint az, aki a rendelkezés kijátszása céljából valamely szinlelt ügylet vagy váltó vagy más kötelező irat alakját használja fel, kihágást követ el és 30 napig terjedhető elzárással és hatszáz pengőig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.

2. §.

A hirdetményt az italmérési üzletnek a vendégek kiszolgáltatására szolgáló minden egyes helyiségben a vendégek (vendők) által könnyen látható helyen magyarul és az illető község jegyzőkönyvi nyelvén kell kifüggeszteni és állandóan olvasható állapotban tartani.

Az egy nyelvű hirdetményeknek legalább 20×30 cm., a kétnyelvűeknek 40×50 cm. nagyságúaknak kell lenni,

94.453/1921. B. M. sz. körrendelet.

5. §.

A rendelet szerint a italmérési üzletekben alkalmazottak, különösen pedig a közönséggel érintkező italmérők, pincérek és pincérnők vendégekkel szemben magukat illetémesen tartoznak viselni. Az engedélyesek különösen arra tartoznak ügyelni, hogy a női alkalmazottak erkölcsstelen üzelmeket ne folytassanak és hogy az italmérés cégére alatt az üzlet kéjelgési célokra ne szolgáljon. Tilos a női alkalmazottaknak a vendégekkel egy asztalhoz ülni és velük együtt ételeket vagy italokat fogyasztani. Az engedélyes, ha alkalmazottai e tilalmat megszegik, mint részes, büntetőjogilag is felelősséggel tartozik.

6. §.

Az italmérési üzletnek külön kijárással kell bírni az utcára. Istentiszteletek, egyházi ünnepélyek, körmenetek alkalmával a templom, a körmenet vagy az egyházi ünnepély közelében levő korcsmákat és pálinkamérő üzleteket az istentisztelet vagy körmenet tartama alatt zárva kell tartani. Ez idő alatt a kimérési üzletekben vendégeknek tartózkodni és azokat ott étellel vagy itallal kiszolgáltatni tilos. Ez a rendelkezés a szeszes italoknak kizárólagosan utcán át való kimérésével, úgyszintén a szoros értelemben vett kismértékben

vett elárusítással foglalkozó engedélyesekre nem terjed ki.

A vendéglőkre, korcsmákra vonatkozólag az éjjeli záróra idejét, pálinkamérésekre vonatkozólag a megnyitás és bezárás idejét miniszteri rendeletek, a zenélési zárórát pedig törvényhatósági szabályrendeletek szabályozzák.

7. §.

Az üzlethelyiség, ahol a szeszesitalokat árúsítják, lakásul nem használható. Korcsmai és egyéb italmérési helyiségeket sztrájk-tanyául felhasználni tilos. Kézizálog kölcsönüzletek italmérési üzlettel egy-egy és ugyanazon helyiségben nem gyakorolhatók. Az italmérési helyiségek épületeit, szobáit, udvarait munkások bérének kifizetési helyétől igénybe venni vagy ott szerencsejátékot úzni tilos.

Istentiszteletek közvetítésének tilalma rádión.

87,944/1920. X. 5. sz. K. M. rendelet.

1. §.

A rádióhírdemó állomások útján közvetített istentiszteleteket, szentbeszédet és a vallási szertartással összefüggő egyéb közvetítéseket korcsmákban, kávéházakban, vendéglőkben, mulatóhelyeken és ezekhez hasonló üzemekben és helyiségekben felszerelt rádióberendezéseken felvenni tilos.

2. §.

A fenti rendelkezés megszegése — amennyiben a eslekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágás. Bíraskodás a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntető bíróság, a rendőrség működése területén pedig a m. kir. államrendőrség hatáskörébe tartozik.

Iparügy.

1922. évi XII. t.-c., iparrovella. (In.)

In. 1. §.

A jelen törvény az iparüzés feltételei szerint az iparoknak következő csoportjait különbözteti meg:

- a) képezéshez kötött iparok;
- b) engedélyhez kötött iparok és
- c) szabad iparok.

Az az ipar, amely kézműves jellegénél vagy a munka természeténél fogva csak megfelelő szakképzés és hosszabb gyakorlás útján sajátítható el s amelynek gyakorlása az ebben a törvényben megállapított szakképzettség igazolásához van kötve, képezéshez kötött ipar.

Az az ipar, amelynek gyakorlása közszempontokból kö-

lön feltételek igazolásához kötött engedély elnyerésétől függ, engedélyhez kötött ipar.

Az olyan ipar gyakorlása, mely sem képezéshez, sem engedélyhez kötve nincsen, szabad ipar.

Sütőipari munka.

1923. évi XV. t.-c.

1. §.

Kenyeret, pék- vagy cukrászsüteményeket előállító iparüzemekben 14 évesnél fiatalabb gyermekeket foglalkoztatni tilos.

3. §.

A munkának 21 és 4 óra között szünetelnie kell, (éjjeli idő). A kemencét reggel 4 óra előtt is be lehet gyújtani és fűteni. A sütemény előállításánál foglalkoztatott alkalmazottat este 21 és reggel 4 óra között a kemence begyújtásával vagy fűtésével foglalkoztatni nem szabad.

4. §.

A 18. életévet még be nem töltött alkalmazottat a sütőipari üzemekben napi nyolc óránál, az idősebb alkalmazottat napi tíz óránál tovább foglalkoztatni nem szabad.

12. §.

Kenyeret és péksüteményt 16 évnél fiatalabb személlyel házról-házra járva árúsíttatni tilos. A süteménynek a megrendelőhöz való szállítása azonban fiatalabb egyénnel is szabad. Olyan időben, amelyben az előállítási munkának szünetelnie kell, az alkalmazottakat kihordási munkával nem szabad foglalkoztatni.

Sütőipari munkának szabályozása.

1929. évi V. t.-c.

1. §.

A kovázkészítés és dagasztás reggel három órakor kezdhető meg.

A sütőipari munkának szabályozásáról szóló 1923. évi XV. t.-c. végrehajtásáról.

59,667/1924. sz. K. M. rendelet.

1. §.

Kenyeret, pék- és cukrászsüteményeket előállító iparüzemekben az előállítási munkálatoknál tízennégy évesnél fiatalabb gyermekeket foglalkoztatni tilos.

2. §.

Tízennyolc évesnél évesnél fiatalabb személyt az 1. §-ban említett üzemekben az ott megjelölt munkálatokra akár tanoncként, akár más minőségben alkalmazni csak abban az esetben szabad, hatósági vagy társadalombiztosítói intézeti orvos bizonyítványával igazolja, hogy egészséges és a szóban levő munkára testileg alkalmas.

Az orvosi vizsgálatra és a bizonyítványra vonatkozó közelebbi szabályokat a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg állapítja meg.

3. §.

Kenyeret, péksüteményt és cukrászsüteményt a műhelyekből (üzletekből) reggel hat óra előtt elszállítani nem szabad.

4. §.

Minden munkahelyiségben munkaidőnyilvántartást kell kiftiggeszteni, amelynek tartalmaznia kell a 18 éven aluli, továbbá a 18 éven felüli munkások napi munkájának megkezdését és befejezésének időpontját és a 18 éven aluli munkások nevét.

10. §.

Az iparos a 6., 7. és 8. §-ok alapján a 4. §-ban megállapított időn túl, vagy a 3. §-ban pihenőidőtől megállapított időben megállapított készpénzbeli munkabéternél legalább 50 %-kal magasabban köteles díjazni.

16. §.

Amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hatszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az az iparos, illetőleg annak az a megbizottja: a) aki e törvényben vagy e törvény alapján kibocsátott rendeletben az üzem szünetelésére vonatkozólag megállapított rendelkezést (3. §.) jogosulatlanul megszegi, vagy az előállított süteményeket oly időben, amikor az elszállítás tilos, az előállítás színhelyéről elszállítja (5. §. 3. bekezdés, 7. §. 4. bekezdés); b) aki a törvényben vagy e törvény alapján kibocsátott rendeletben a foglalkoztatásra nézve megállapított alsó korhatárnál fiatalabb személyt (1., 5., 6., 7. §., 12. §. 1. bekezdése), avagy aki tízennyolc évesnél fiatalabb személyt az egészségének és alkalmasságának igazolására elrendelt orvosi bizonyítvány nélkül (2. §.) foglalkoztat; c) aki e törvényben vagy e törvény alapján kibocsátott rendeletben az üzem berendezésére, az előállítással, kihordással és árustással kapcsolatos közegészségügyi követelményekre, valamint az alkalmazottak egészségének és erkölcsének megóvására vonatkozólag megállapított rendelkezése-

ket megszegi; d) aki az alkalmazottak napi foglalkoztatásának, a napi munka után egyhuzamban nyújtandó pihenőidőjének vagy munkaközi szüneteinek beosztására vagy tartamára nézve e törvényben, vagy e törvény alapján kibocsátott rendeletben, vagy annak alapján kibocsátott hatósági engedélyben vagy utasításban megállapított rendelkezések valamelyikét jogtalanul megszegi (3., 4., 5., 7., 8. §., 11. §. 3. bekezdése, 12. §. 2. bekezdése), vagy az alkalmazottak éjjeli foglalkoztatásának hatósági engedélyezésével kapcsolatban megsabotált feltételeket meg nem tartja (5., 6., 8. §.). Az 1. bekezdés alá eső kihágás büntetése tizenöt napig terjedhető elzárás, ha azt olyan egyén követte el, aki ily kihágás miatt jogerős ítélettel már még volt büntetve és büntetésének kiállása óta két év még nem telt el.

A jelen §. 1. bekezdésének b), c) és d) pontjába ütköző kihágás esetében a pénzbüntetést minden oly alkalmazott tekintetében, kire nézve a kihágást elkövették, külön kell megállapítani.

17. §.

A 15. és 16. §. alá eső kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntetőbírósnak hatáskörébe tartozik.

18. §.

Ha a 15. és 16. §. alá eső valamely kihágást az iparos megbizottja követte el és az iparost felügyeleti vagy ellenőrzési kötelességének teljesítésében akár szándékos, akár gondatlan mulasztás terheli, kihágás miatt az említett szakaszok szemint a munkaadót is büntetni kell.

A 15. és 16. §. alá eső valamely kihágás miatt nem büntetendő az, aki a cselekmény elkövetését rendes gondossággal sem előzhette meg.

19. §.

A munkahelyiségben laknia vagy aludnia senkinek sem szabad. Ezekben a helyiségekben mosdani, füstölködni, öltözködni, dohányozni, dohányt rágni, továbbá bármiféle oda nem való tárgyat, ruhaneműt stb. tartani tilos.

A sütemény előállítására és elhelyezésére szolgáló asztalokon ülni vagy fekvüdni nem szabad. Az üzlettulajdonosnak gondoskodni kell arról, hogy a munkahelyiségben elegendő ülőhely legyen.

26. §.

A kenyér és a sütemény kihordására csak 14 évnél idősebb fertőző vagy undomító betegségben nem szenvedő egyének alkalmazhatók.

A kenyeret és süteményt csak tiszta kosarakban és tiszta vászonkendővel letakarva szabad kihordani és szállítani.

27. §.

A sütemény árusítása közben nem szabad megengedni, hogy a vásárlók a süteményt kézzel válogassák, fogdossák és megropogtassák. Az erre vonatkozó tilalom írásban vagy nyomtatásban vagy festett táblán jól olvashatóan és feltűnő helyen kifüggesztendő.

29. §.

A rendeletnek egy példányát a munkahelyen ki kell függeszteni.

30. §.

A rendelet ellen vétőket pénzbüntetéssel kell sújtani. Aki két éven belül ily kihágás miatt büntetve volt, a pénzbüntetésen kívül elzárással is kell büntetni.

A háziipari kenyérsütés.

68,468/1924. sz. K. M. rendelet.

A kenyérsütők azokban az esetekben, amelyekben a kenyérsütés a háziipar kereteit meghaladja, iparigazolvány váltására vannak kötelezve, amit csak szakvizsga letétele után nyerhetnek. A kenyérsütést csak abban az esetben lehet háziiparszerűnek minősíteni, ha az a háziszükséglet fedezésével kapcsolatosan olyképpen történik, hogy az illető a saját háziszükségletére szükséges kenyérrel együtt több kenyeret értékesítés céljából is sűt.

A kenyeret és süteményt minden egyéb árutól különösen a tisztátalan és bűzös áruktól elkülönítve kell tartani.

A piacon, utcán árusított kenyeret és süteményt tilos a földre lerakni. A tiszta vászonkendővel letakart kenyér és sütemény árusítása csak tiszta asztalon vagy kosarakban történhetik.

Háziiparszerű kenyérsütés.

184,191/1981. XI. sz. K. M. rendelet.

A gyakorlati tapasztalat szerint a háziiparszerű kenyérsütés olyan széles keretekben folyik, hogy az már a kenyérnek iparszerű előállítását is megközelíti. Erre való tekintettel a háziiparszerű kenyérsütés kereteit az alábbiakban állapítom meg:

A kenyérsütés csak abban az esetben háziiparszerű, ha az illető kizárólag a saját termelésű gabonájából őrölt lisztből a saját háziszükségletére szükséges kenyérrel együtt több kenyeret értékesítés céljából is sűt és a kenyérsütést a háztartásokban használni szokott kemencében maga végzi.

Ha ezek a körülmények nem forognak fenn, a kenyérsütést a háziipar kereteit meghaladónak kell tekinteni. Nem tekinthető háziiparszerűnek a kenyérsütés különösen abban

az esetben, ha az bár a háziszükséglet fedezésével kapcsolatosan, azonban vásárolt lisztből történik.

Osak a háziiparszerű keretek között sűtött kenyér értékesítését nem lehet korlátozni.

Háziiparszerű kenyérsütés esetében a lisztforgalmi adó-váltást (3,600/1931. sz. M. E. rendelet 40. §. 2. bek.) pénzben kell leróni.

Iparban, valamint némely más vállalatban foglalkoztatott gyermekek, fiatalok és nők védelme.

1928. évi V. t.-c.

A nyers tészta összeszedésének eltiltása.

23,089—1937. sz. Ip. M. rendelet.

1. §.

A sűtőiparos vagy alkalmazottja nyers tésztát sűtés végett csak műhelyében vagy műhelyével egy házban vagy háztelken levő üzletében vehet át. Ehhez képest a nyers tésztának sűtés végett más helyen való átvétele tilos.

2. §.

Amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, pénzbüntetéssel büntetendő kihágást követ el az a sűtőiparos, aki a jelen rendelet 1. §-ában foglalt tilalom ellenére nyers tésztát sűtés végett műhelyén, illetőleg műhelyével egy házban vagy háztelken levő üzletén kívül átvész.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságok, mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe tartozik.

Ugyanakkor csak abban az esetben szabad alkalmazni, ha hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy kötelességévé tett munka elvégzésére testileg alkalmas.

Az orvosi vizsgálat foganatosítása a munkaadó kötelessége.

Az 1. és 2. §-ban meghatározott üzemekben földalatti munkára tizenhatodik évét be nem töltött fiatalok ut alkalmaságának orvosi bizonyítvánnyal való igazolása esetén is csak az illetékes bányakapitányság engedélyével és csak meghatározott munkakörben szabad alkalmazni.

7. §.

Gyermekekkel, fiatalokkal és nővel tilos oly munkát

A sütemény árusítása közben nem szabad megengedni, hogy a vásárlók a süteményt kézzel válogassák, fogdossák és megropogtassák. Az erre vonatkozó tilalom írásban vagy nyomtatásban vagy festett táblán jól olvashatóan és feltűnő helyen kifüggesztendő.

A rendeletnek egy példányát a munkahelyen ki kell függeszteni,

... ellen vétkeket nézbüntetéssel kell sújtani.

A gyakorlati tapasztalat szerint a háziiparszerű kenyérsütés olyan széles keretekben folyik, hogy az már a kenyérnek iparszerű előállítását is megközelíti. Erre való tekintettel a háziiparszerű kenyérsütés kereteit az alábbiakban állapítom meg:

A kenyérsütés csak abban az esetben háziiparszerű, ha az illető kizárólag a saját termelésű gabonájából őrölt lisztből a saját háziüzemiségére szükséges kenyérrel együtt több kenyeret értékesítés céljából is sűt és a kenyérsütést a háztartásokban használni szokott kemencében maga végzi.

Ha ezek a körülmények nem forognak fenn, a kenyérsütést a háziipar keretelt meghaladónak kell tekinteni. Nem tekinthető háziiparszerűnek a kenyérsütés különösen abban

az esetben, ha az bár a háziüzemiséget fedezésével kapcsolatosan, azonban vásárolt lisztből történik.

Csak a háziiparszerű keretek között sűtött kenyér értékesítését nem lehet korlátozni.

Háziiparszerű kenyérsütés esetében a lisztforgalmi adó-váltságot (3,600/1981. sz. M. E. rendelet 40. §. 2. bek.) pénzben kell leróni.

Ipában, valamint némely más vállalatban foglalkoztatott gyermekek, fiatalok és nők védelme.

1928. évi V. t.-c.

3. §.

E törvény rendelkezései szempontjából „gyermek“ kifejezés alatt tizenegyedik évét még be nem töltött személyt; a „fiatalok“ kifejezés alatt tizenégy évnél idősebb, de tizenötödik évét még be nem töltött személyt kell érteni.

4. §.

Az 1. §-ban felsorolt üzemekben 12. évüket betöltött gyermekeket átmenetileg csak addig szabad foglalkoztatni, míg az elemi népiskolai oktatási kötelezettséget a 14. évig ki nem terjesztik. Azután csak a 14. évüket betöltött egyének foglalkoztathatók.

5. §.

A gyermek vagy fiatalok foglalkoztatása annak iskolai kötelezettségét nem érintheti.

A munkaadó a gyermeket vagy fiatalokot e kötelezettségében nem korlátozhatja.

Az iskolában töltött időt a gyermek, illetve fiatalok munkaidejébe be kell számítani.

6. §.

Az 1. §-ban megjelölt üzemekben gyermeket, fiatalokot és nőket csak abban az esetben szabad alkalmazni, ha hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy kötelességévé tett munka elvégzésére testileg alkalmas.

Az orvosi vizsgálat foganatosítása a munkaadó kötelessége.

Az 1. és 2. §-ban meghatározott üzemekben földalatti munkára tizenhatodik évét be nem töltött fiatalokot alkalmazásának orvosi bizonyítvánnyal való igazolása esetén is csak az illetékes bányakapitányság engedélyével és csak meghatározott munkakörben szabad alkalmazni.

7. §.

Gyermekekkel, fiatalokkal és nővel tilos oly munkát

végeztetni, amely testi erejét meghaladja, vagy egészségét, testi épségét, erkölcsét, azonfelül a gyermeknek vagy fiatal korúnak fejlődését veszélyezteti.

8. §.

Ha a nő orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy a szülés hat héten belül előreláthatólag bekövetkezik vagy koraszülés veszélye áll fenn, kérelmére a munka alól azonnal fel kell menteni.

Nőt szülés után hat héttel foglalkoztatni nem szabad. Kérelmére ezen idő négy héttel meghosszabbítható. A munkaviszony ezen idő alatt is fennáll. Bért a munkaadó azonban csak az esetben köteles fizetni, ha azt a szerződés kifejezetten megállapítja.

Fenti időn belül felmondásnak helye nincs.

11. §.

Az élelemnek, mellyel a munkaadó látja el a gyermeket, fiatalkorút vagy nőt, élvezhetőnek, táplálónak és elégnek kell lenni.

A hálóhelyeknek egészségesnek és tisztának kell lenni. Közös hálótermekben csak egynemű egyének helyezhetők el.

16. §.

Férfi nemhez tartozó tizenhat éven felüli fiatalkorúak olyan munkánál, melyek megszakítást nem tűrnek, éjjel is foglalkoztathatók.

30. §.

A munkaadó köteles az általa foglalkoztatott gyermekről, fiatalkorúakról és nőkről azok nevét, születési helyét és idejét feltüntető jegyzéket vezetni és azt az ellenőrző hatóságnak vagy közegének kívánatra bármikor bemutatni.

34. §.

Amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hatszáz pengőig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó:

1. aki a munkaszínetekre kiadott rendelkezéstől a munkások hátrányára eltér;
2. aki a munkaidőrendre vagy a munkafeltételekre vonatkozó rendelkezésektől eltér;
3. aki a munkadíj elszámolására vonatkozó rendelkezéseket megszegi;
4. aki a foglalkoztatott gyermekekről, fiatalkorúakról és nőkről az elrendelt névjegyzéket nem vezetli.

35. §.

Azt a munkaadót, aki az iskola látogatására kötelezett

gyermeket vagy fiatalkorút a kötelességének gyakorlásában korlátozza (5. §.) az 1921. évi XXX. t.-c., illetőleg az 1922. évi XII. t.-c. alapján kell büntetni.

36. §.

Amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hatszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó:

- a) aki a megállapított alsó korhatárnál fiatalabb gyermeket vagy fiatalkorút foglalkoztat;
 - b) aki a foglalkoztatásnál a testi alkalmasságra vonatkozó szabályokat nem tartja be, gyermeket, fiatalkorút és nőt tiltott munkával terhel, szülés előtt álló nőt kérelmére a munka alól fel nem ment, vagy szülés után tiltott időben foglalkoztat;
 - c) aki a gyermek, fiatalkorú vagy nő testi épségének vagy erkölcsiségének megóvása érdekében kiadott rendelkezéseket megszegi;
 - d) aki a foglalkoztatás feltételeire vonatkozó rendelkezést megszegi;
 - e) aki az élelmezés és lakás terén megsabott kötelességét megszegi.
- Visszaesés esetén elzárásbüntetés alkalmazandó.

Vándoripar.

71,108/1925. sz. K. M. rendelet.

1. §.

Vándoriparnak kell tekinteni azt, amelyet üzlet vagy telephely nélkül házról-házra járva végeznek. Ilyenek a drótosok, vándorablakosok, vándorköszörűsök, vándor nap- és esőernyőjavítók, vándor üstfoltosok és vándor teknővájók,

2. §.

Vándoripart csak vándoripari engedély alapján lehet gyakorolni. Ily engedélyt csak az kaphat, aki:

- a) magyar állampolgár;
 - b) 24. életévét betöltötte;
 - c) az ország valamely községében állandó lakhelye van.
- Fenti követelmények megtétele esetén sem adható ki az engedély annak, aki:
1. gondnokság alatt áll;
 2. ragályos vagy undorító betegségben szenved;
 3. aki rendőri felügyelet alatt áll;
 4. aki bünt tett az állam és a társadalom rendje ellen, szemérem ellen, vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt bűnvádi eljárás alatt áll. Jogerős bírói ítélet elszívése után három éven belül;

5. csavargás vagy koldulás miatt két év alatt jogerősen ismételt elítéltek és a büntetés elszenvedése óta két év nem telt el;

6. jelen rendeletbe ütköző kihágás miatt két éven belül ismételt elítéltek, az utolsó büntetése kiállása után két éven belül.

6 §.

Vándoriparos az engedélyt mindig magánál tartani és az ellenőrző közegek kívánságára felmutatni köteles.

Vándoriparengedély a munka megkezdése előtt a községi előljáróság (rendőrkapitányság) által láttamoztatandó.

Vándoriparos segédet nem tarthat.

7 §.

Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el az a vándoriparos, aki:

1. a vándoriparosok valamelyikét engedély nélkül, vagy a fennálló korlátozó rendelkezések megszegésével, avagy engedélyének hatósági láttamozása előtt gyakorolja;

2. foglalkozásának gyakorlása közben engedélyt nem tartja magánál;

3. segédet tart.

Vasárnapi és Szent István-napi munkaszünet.

1891. évi XIII. t.-c.

1 §.

Vasárnapokon, valamint Szent István király napján, mint nemzeti ünnepen, az ország területén az ipari munkának szünetelni kell.

Kivételt képez az tiszleti helyiségek és berendezések tisztántartásához és helyreállításához szükséges munka.

2 §.

Az ipari munkának szünetelése legkésőbb vasárnap reggel 6 órakor kezdődik és a megkezdéstől számítandó 24 óráig, de legalább is a szüneti napot követő reggeli 6 óráig tart.

Házalókereskedés.

1852. évi szeptember hó 4-én kelt császári parancs.

1 §.

Házalókereskedés alatt az árukkal helységről-helysége és házról-házra járva, meghatározott eladási hely nélkül üzött kereskedés értendő.

2 §.

A házalás csak engedéllyel üzhető.

65,600—1939. K. K. M. számú rendelet kivonata.

1 §.

1. A kivitelre szánt baromfi etetése és okvetlenül szükséges mértékben felügyelete vasárnapokon és Szent István napján az egész napon át végezhető.

2. A kivitelre szánt batomfi leölése, tisztítása és csomagolása vasárnapokon és Szent István napján este hat (6) óráig végezhető.

2 §.

1. A kivitelre szánt baromfinak akár élő, akár leölt állapotban szállítása vasárnapokon és Szent István napján az egész napon át végezhető.

2. Ugyancsak az egész napon át végezhető a kivitelre szánt baromfi szállítására szolgáló üres ketrecek szállítása is.

12. irodalmi és művészeti művek, kepek, szobrok,
13. állami egyedárúsági tárgyak.

13 §.

A házaló köteles házalási okmányát mindig magával vinni és azt hivatalos láttamozás végett előmutatni.

Dohányárudák vasárnapi munkaszünete.

1939. évi 73,900. számú pénzügyminiszteri rendelet.

1. A kizárólagos dohánykísérusok vasárnapokon és egyéb munkaszüneti napokon árudájukat egész napon át zárva tarthatják.

2. Azok a kizárólagos dohánykísérusok azonban, akik vasárnapokon és egyéb munkaszüneti napokon is kívánnak árusítani, reggel 6 óra és este 8 óra között, a hadigondozott dohánykísérusok pedig reggel 6 óra és éjjélutáni 1 óra között, megszakítás nélkül legfeljebb öt órán át tarthatják nyitva árudájukat abban az esetben, ha az árusítást legkésőbb déli 1 órakor befejezik. Azok a kizárólagos dohánykísérusok pedig, akik az árusítást déli 1 órán túl is kívánják folytatni, illetőleg déli 1 óra után kezdik meg, árudájukat ugyancsak megszakítás nélkül legfeljebb négy órán át tarthatják nyitva.

12. §.

Házalni kizárólag csak belföldi áruval szabad.

A házalókereskedésből még a belföldi árukból is ki vannak zárva a következők:

1. szesz- és fűszerárak, lepárolt olajok, ásványolajok;
2. itallal szolgáló mindennemű folyadék;
3. cukor, cukorművek, mézeskalács és általában mindennemű csemege;
4. kenőcsök, tapaszok és általában mindennemű-emberi és állati egyszerű és összetett gyógyszer;
5. mindennemű higany, mérge és dárdány;
6. mindennemű durranókészítmény;
7. minden ásványsav;
8. drágakövek, arany és ezüst új vagy régi, törött nyers vagy feldolgozott, vert vagy veretlen állapotban, ércekben vagy kiolvasztva és mindennemű fém váltópénz;
9. egyházi ékszerek és díszítmények;
10. katonai ruhadarabok és mindennemű fegyver;
11. sorsjegyek és szerencsejátékok részvényei;
12. irodalmi és művészeti művek, képek, szobrok;
13. állami egyedárúsági tárgyak.

13. §.

A házaló köteles házalási okmányát mindig magával hordani és azt hivatalos láttamozás végett előmutatni.

16. §.

Az oly árumentiségekkel való házalás, melyeknek továbbvitelére szekér, fogat vagy teherhordó állat szükséges, tilos.

Ez a tilalom nem vonatkozik az áruknak helységeiből helységbe való szállítására (Helyhatósági elvi határozvány.)

Külföldieknek a magyar korona országainak területén való lakhatásáról.

1908. évi V. t.-c.

1. §.

Külföldiek a magyar korona országainak bármelyik községében tartózkodhatnak.

2. §.

Ha a külföldi a község területén bármely rövid ideig is megszáll, úgy megérkezését, mint eltávozását köteles a szállásadó vagy megbízottja 24 óra alatt bejelenteni, és pedig: kis- és nagyközségben a községi jegyzőnél; városokban a rendőrkapitányságnál.

4. foglalkozásának gyakorlása közben engedélyt nem tartja magánál;

3. segédet tart.

Vasárnapi és Szent István-napi munkaszünet.

1891. évi XIII. t.-c.

10. §.

Az a külföldi, aki magát kellően nem igazolja, a maga és családja fenntartására szolgáló eszközöket ki nem mutatja, vagy akinek az állam területén való tartózkodása az állam érdekeire, vagy a közbiztonságra vagy a közrendre aggályos, az állam területéről a rendőri hatóság által bármikor kiutasítható, esetleg kényszer útján is eltávolítható.

11. §.

Az a szállásadó, vagy megbízottja, aki a nála megszállott külföldinek megérkezését és eltávozását 24 óra alatt be nem jelenti vagy azt a külföldit, aki a bejelentéshez szükséges adatok szolgáltatását megtagadta, fel nem jelenti, kihágást követ el.

Külföldieknek az ország területén való lakhatásának szabályozása.

100.000/1930. sz. B. M. rendelet.

1. §.

Külföldi mindenki, aki a fennálló jogszabályok értelmében nem magyar állampolgár.

3. §.

Utazási okmányok a távolsági forgalomban:

1. útlevél;
2. útlevélpótló igazolvány;
3. különleges közlekedési okmányok.

Határszéli forgalomban:

- a) határszéli úti igazolvány;
- b) alkalmi úttilap.

4. §.

Távolsági forgalomban a határt csak útlevéllel vagy útlevélpótló igazolvánnyal és kizárólag csak a kijelölt határ-átlépő állomáson lehet átlépni.

Útlevél vagy útlevélpótló igazolvány a külföldit a határ átlépésére feljogosítja, — azokat a külföldieket azonban, akiknek államaival szemben az útlevél láttamozásának (vizum) kényszere fennáll, csak akkor, ha az a beutazására, vagy átutazására jogosító láttamozással (vizummal) el van látva.

Kivételes esetekben meg van engedve, hogy a külföldi a határt vizum nélkül is átléphesse és az az ország területén utólagosan szerezzze meg (utólagos vizum).

Átutazási láttamozás (vizum) alapján a külföldi az ország területén külön engedély nélkül két napig tartózkodhat. Kö-

teles azonban az ország területét a belépéstől számított két napon belül elhagyni.

Határállomás rendőrhatóságának személyes jelentkezésre kell kötelezni azt a külföldit:

- a) akinek személyazonossága vagy utazási okmányainak hitelessége kétes;
- b) ha feltehető, hogy kémkedés, csempészés vagy más meg nem engedett úzérkedés miatt lép be;
- c) ha visszatérési tilalom alatt áll és előzetes beutazási engedély alapján tér vissza;
- d) ha útlevélpótló igazolvánnyal (Nensen, interim, protezsált útlevél) jön az országba.

Az utasítás megtörténte az útlevélbe bejegyzendő.

5. §.

Határszéli (birtokos, munkás) úti igazolvány és alkalmi úttilap az abban feltüntetett feltételek és korlátok (útyonal, időtartam, kerület) között és az erre vonatkozó nemzetközi megállapodások tekintetbevételével jogosít az ország területén való tartózkodásra.

Az ország határa csak az útiokmányban megjelölt helyen léphető át.

Határszéli úti igazolvány és alkalmi úttilap csak a szomszéd állam határkerületének állandó lakóját illeti meg és csak akkor érvényesek, ha azokat az illetékes magyar hatóság okozatosan láttamozta.

Az okmányok érvényességét és a határkerületben való tartózkodás idejét nemzetközi megállapodások szabályozzák.

A határszéli úti igazolványok tulajdonosai a határkerületben megszakítás nélkül hat, illetőleg nyolc napig tartózkodhatnak.

Az alkalmi úttilap tulajdonosai pedig a határ egyszeri (jövet-menet) átlépésére és a határkerületben általános három napi tartózkodásra jogosultak. Kivételesen még három nappal meghosszabbítható.

7. §.

A szállásadó és megbízottja köteles a nála bármily rövid időre megszállt külföldinek úgy az érkezését, mint a távozását 24 óra alatt bejelenteni. A bejelentési kötelezettség helyi szállásváltoztatás esetén is fennáll.

Ha a külföldi főbénlet lakásában vagy saját házában száll meg, a bejelentést maga tartozik eszközölni.

A tartózkodási hely ideiglenes elhagyása esetén sem távozását, sem visszatérését nem tartozik bejelenteni.

Bejelentőlapot a külföldi aláírni köteles.

A bejelentést igazoló szelvényt a külföldi az ellenőrző közeg felszólításra felmutatni köteles.

Nem vonatkozik e rendelkezés oly külföldi turistákra,

kik nem közforgalmi eszközökkel (kerékpár, szekér, csónak, gyalog) lépnek az ország területére, szabadon táboroznak és egy helyen 24 órán túl nem tartózkodnak.

8. §.

Szállodal ipar vezetője köteles a nála megszállt és az előző §. alapján bejelentett külföldiekről hatóságilag láttamozott „Nyilvántartási könyv”-et vezetni.

9. §.

A beutazásra jogosult külföldi határátlépéstől számított 3 hónapig tartózkodhatik az ország bármely községében. A tartózkodási engedély 6 hónapig kivételesen meghosszabbítható, ha a külföldi szórakozás, látogatás, üdülés, gyógyulás, ismeretszerzés céljából kíván az ország területén tartózkodni.

Ha szükségesnek mutatkozik, a meghosszabbított engedély bármely erre jogosult hatóság által bármikor visszavonható.

Akinek a tartózkodási engedélyét a hatóság nem hosszabbította meg vagy visszavonta, köteles az intézkedés közlésétől számított 15 napon belül eltoloncolás terhe mellett eltávozni.

10. §.

Az ország területén állandóan csak az a külföldi tartózkodhatik, akinek érvényes lakhatási engedélye van.

A lakhatási engedély bejelentéséről és a visszatartott okmányok átvételéről a hatóság a külföldi fényképével ellátott elismervényt ad, mely a kérelem érdemleges elintézéséig ideiglenes tartózkodásra jogosít.

11. §.

A külföldi a lakhatási engedély érvényességének tartama alatt, az abban feltüntetett községben állandóan lakni és az ország bármely községében ideiglenesen tartózkodni jogosult. Ha állandó lakhelyét más községbe kívánja áthelyezni, köteles új lakhelyének illetékes hatóságától új lakhatási engedélyt kérni.

A lakhatási engedély kiterjed a külföldi törvényes feleségére és kereseti tevékenységet nem folytató, vele közös háztartásban élő kiskorú családtagjaira is.

A lakhatási engedély meghatározott időre vagy visszavonásig érvényes. Megszűnik érvénye, ha a külföldi állandó lakhelyéről elköltözik.

Az a külföldi, akitől a hatóság a lakhatási engedélyt jogerősen visszavonta vagy megtagadta, köteles az ország területét a rendőrhatalom által meghatározott időn belül eltoloncolás terhe mellett elhagyni. Az így eltávozott (eltávo-

ltott) külföldi az ország területére egy éven belül csak előzetes beutazási engedély alapján térhet vissza.

14. §.

A hatóság azt a külföldit, aki az állam érdekeire nézve a közrendre vagy a közbiztonságra gyanús, de akivel szemben a kiutasítás mellőzhető, időnkénti személyes jelentkezésre kötelezheti.

A jelentkezésre kötelezett külföldi a tartózkodási helyétől kijelölt községet a hatóság engedélye nélkül nem hagyhatja el. Részére lakhatási engedély sem adható ki.

A hatóság a külföldit a lakóhelyhez legközelebb eső csendőrpárcsnokságnál való jelentkezésre kötelezheti.

15. §.

Külföldieknek az ország területén munkát vagy alkalmazást vállalni csak érvényes munkavállalási engedély alapján szabad.

Munkavállalási engedélyt csak az a külföldi kaphat, akinek érvényes lakhatási engedélye van.

Határszéli útigazolvánnyal munkavállalás céljából átjáró külföldi részére adott munkavállalási engedély a határszéli útigazolványok érvényességét nem haladhatja meg.

19. §.

Kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással kell büntetni:

1. azt a külföldit, aki az országban jogosulatlanul tartózkodik, illetőleg lakik;
2. azt a külföldit, aki e rendeletben meghatározott tilalom ellenére engedély nélkül munkát, alkalmazást vállal, kereső tevékenységet folytat;
3. azt a munkaadót, aki az ország egész területén munkára olyan külföldit alkalmaz, aki munkavállalási tilalom alatt áll;
4. azt a külföldit, aki jogerős kiutasítási végzés ellenére az ország területét el nem hagyja;
5. azt a külföldit, aki a 14. §-ban meghatározott jelentkezési kötelezettségének nem tesz eleget.

Kihágást követ el és pénzbüntetéssel kell büntetni:

1. azt a külföldit, aki bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget;
2. azt a külföldit, aki az érkezést bejelentő lapot nem írja alá;
3. azt a külföldit, aki a bejelentőlapjának szelvényét az ellenőrzésre jogosítottak felszólítására nem mutatja fel;
4. azt a szállóipar tulajdonost vagy felelős megbizottját, aki a „nyilvántartási könyv”-et nem, vagy felületesen vezeti és az ellenőrzésre jogosítottak előtt fel nem mutatja;

5. azt a külföldit, aki tartózkodási, lakhatási, vagy munkavállalási engedélyt a hatóság vagy hatósági közeg felhívására fel nem mutatja;

6. azt a külföldit, aki az ország határát a fennálló rendszabályok megszegésével lépte át;

7. azt a külföldit, aki a határátlépés alkalmával jelentkezésre utasítva ezen köteletségének nem tesz eleget;

8. azt a külföldit, aki utólagos vízum beszerzésére utasítva, ezen kötelezettségének nem tesz eleget;

9. azt a külföldit, aki a munkavállalási engedélyének feltételeit megszegi.

10. azt a munkaadót, aki a külföldit oly munkakörben foglalkoztatja, melyre a munkavállalási engedély nem vonatkozik.

Külföldieknek az ország területén lakhatásáról szóló rendelkezések kiegészítése és módosítása.

180,500/1984. VIII.-a sz. B. M. rendelet.

Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és elzárással kell büntetni;

1. azt a munkaadót, aki külföldi alkalmazottját (munkását) olyan munkakörben foglalkoztatja, amely munkakörre a munkavállalási engedély nem vonatkozik, aki a munkavállalási engedélyt nyert külföldi mellé a munkavállalást engedélyező hatóság rendelkezésének megszegésével betanítás végett hazai munkaerőket nem oszt be vagy olyan hazai munkaerőket oszt be, akik a munkavállalási engedélyben megkivánt elő- és szakképzettséggel nem rendelkeznek;

2. a hatóság által jelentkezésre kötelezett azt a külföldit, aki a tartózkodási helyét kijelölt községet a hatóság engedélye nélkül elhagyja vagy aki a jelentkezési kötelezettséggel kapcsolatban a fennálló miniszteri rendeletekben megszabott tilalmakat, illetve egyéb rendelkezéseket megszegi.

A kihágási ügyekben a közigazgatási hatóság mint rendőri büntetőbíró, a m. kir. államrendőrség területén a rendőrkapitány bíraskodik.

68.410/1. 1980. VI.-a számú belügyminiszteri körrendelet.

1. §. Minden magyar állampolgár a) állandó lakóhelyének végleges, valamint három hónapon túl terjedő megváltoztatását (elköltözést és beköltözést), b) életének 19. évéig való belépését annak az évről január 31-éig, amelyben a 18.ik évét betölti, bejelenteni köteles.

Magyar állampolgárság megszerzése esetén az illető magát azonnal bejelenteni köteles.

2. §. A be- és kijelentés az előírt mintaszerű be- és kijelentő lapok kitöltése és beszolgáltatása útján történik. A

A személyes bejelentési kötelezettség.

(100/1940. eln. B. M. számú rendelet.)

1. §.

1. Minden magyar állampolgár, továbbá mindenki, akinek állampolgársága kétes vagy nem állapítható meg, vagy még megállapítva nincs, köteles bejelenteni:

a) lakóhelyének, illetőleg tartózkodási helyének 45 napnál hosszabb időre terjedő megváltoztatását (egyik városból vagy községből való eltávozását és más városba vagy községbe való megérkezését);

b) lakásának (ideértve albérlet vagy ágybérlet esetét is) ugyanabban a városban vagy községben 45 napnál hosszabb időre terjedő megváltoztatását (kiköltözését és beköltözését.)

2. Ha külföldi állampolgár magyar állampolgárságot szerz, köteles állampolgársági esküjének letétele után magát 24 órán belül bejelenteni, tekintet nélkül arra, hogy korábban mint külföldi már be volt jelentve.

2. §.

1. Azokban a városokban és községekben, ahol rendőri bejelentőhivatal működik, továbbá a jelen rendelethez mellékelte jegyzékben (1. sz. melléklet) felsorolt városokban és községekben az odaérkezést és az onnan való eltávozást, úgyszintén a helyben való lakásváltoztatást (kiköltözést, beköltözést), amennyiben az ott tartózkodás, illetőleg a lakásváltoztatás időtartama 24 órát meghalad, be kell jelenteni. Az állandó lakásból való eltávozást azonban az említett esetben nem kell a lakás helyén bejelenteni, ha az eltávozó oda 45 napon belül visszatér; ez utóbbi rendelkezés nem vonatkozik a 2. bekezdésben említett szállodák és szállásadásra szolgáló egyéb intézmények lakóira.

2. Az előbbi bekezdésben megjelölt városokban és községekben, a szállodák (vendégtudók, penziók, iparoszállók, otthonok, üdülők és szállásadásra szolgáló egyéb intézmények) felelős vezetői kötelesek az ott megszállókról (vendégekről és kísérő személyzetükről) — az előbbi bekezdésben említett bejelentésen felül — nyilvántartási könyvet vezetni; a nyilvántartási könyv vezetését a rendőri hatóság tagjai és közegeli bármikor ellenőrizhetik.

3. A nyilvántartási könyvet a bejelentés teljesítésével egyidejűleg a bejelentések átvételére kijelölt hatóságnál (a hatóságnak ezzel megbízott szervénél vagy közegénél) be kell mutatni. Ennek megtörténtét, valamint azt, hogy a nyilvántartás adatai a bejelentés adataival egyeznek, a hatóság bélyegzőjével igazolni köteles.

4. A nyilvántartási könyvnek a következő rovatokat kell tartalmaznia:

1. a megszállás napja,
2. a megszálló személy családi és utóneve (névváltoztatás esetében előbbi neve is),
3. atyjának családi és utóneve,
4. szülőanyjának leánykori családi és utóneve,
5. születésének éve és helye,
6. azonossági száma,
7. polgári személyi lapjának száma,
8. vallása,
9. foglalkozása,
10. állandó lakóhelye,
11. az eltávozás napja,
12. hová távozott (város, község, út, utca, házsám).

5. A nyilvántartási könyvbe az adatokat tintával kell beírni; azokon vakarással, törléssel változtatni nem szabad. A megtelt könyveket a rendőri bejelentőhivatalhoz (rendőrséghez), ilyen nem létében a községi előljáróssághoz be kell szolgáltatni. A bejelentőhivatal (rendőrség), illetőleg községi előljáróság a beszolgáltatott könyveket 10 évig megőrizni köteles.

3. §.

1. Aki eredetileg 45 napnál rövidebb időre szándékozott lakóhelyét (lakását) elhagyni, azonban lakóhelyétől 45 napnál hosszabb ideig marad távol vagy más helyen letelepedik, köteles a 45 nap elteltével 24 óra belül régi lakóhelyén (lakásán) a távozását, új lakóhelyén (lakásán) pedig az érkezését, illetőleg lakásából távozását és új lakásába költözését bejelenteni. Ha az új lakóhely a 2. §. 1. bekezdésben megjelölt városban vagy községben van, a bejelentést a 45 nap elteltét követő 24 óra alatt újból meg kell tenni.

2. Személyes honvédelmi kötelezettség (leventekötelezettség, hadkötelezettség, honvédelmi munkakötelezettség és személyes vagy különleges légvédelmi szolgálati kötelezettség) vagy közérdekű munkaszolgálati kötelezettség alatt álló minden személy köteles lakóhelyéről (lakásáról) való eltávazása esetén tartózkodási helyének pontos címét a lakásában visszamaradóknál (hozzátartozóinál, bérletársánál, főbénlőnél, a házi felügyelőnél, a szomszédjánál) hagyni.

4. §.

Ha valaki lakóhelyéről (lakásáról) távozását bejelentette, de onnan nem távozik el, köteles 24 óra belül újból bejelentést tenni.

5. §.

1. Külön bejelentő-, illetőleg kijelentőlapon kell bejelenteni:

- a) minden fiút, annak az évnek szeptember hó 1. nap-

jától kezdve, amelyben a 12. életévét eléri, továbbá minden ennél idősebb férfit;

- b) minden leányt, aki 16. életévét betöltötte;
- c) minden özvegy vagy elvált nőt;
- d) azt a törvényes feleséget, aki a 3. sz. mellékletben felsorolt képesítés, szakismeret, tanult mesterség (alábbiakban: szakképzettség) valamelyikével rendelkezik, ha 50. életévét még nem töltötte be;
- e) minden fiút, aki az a) pont értelmében önálló bejelentés alá nem esik, továbbá minden 16 évesnél fiatalabb leányt, mindkét esetben akkor, ha nem a családfő családi nevét viselik.

2. A családfővel (anyjával, eltartójával együtt kell bejelenteni a vele együtt érkező (távozó) és az 1. bekezdés a) pontja értelmében önálló bejelentés alá nem eső fiúgyermekket, továbbá a 16. évesnél fiatalabb leánygyermekket, mindkét esetben akkor, ha a családfő családi nevét viselik; a törvényes feleséget csak abban az esetben kell a vele együtt érkező (távozó) családfővel együtt bejelenteni, ha a jelen rendelethez csatolt 3. sz. mellékletben megjelölt szakképzettségek valamelyikével nem rendelkezik vagy ha rendelkezik is, de 50. életévét betöltötte.

3. Tekintet nélkül arra, hogy előzőleg miként volt bejelentve (1. és 2. bek.), erre a célra szolgáló külön bejelentőlapon kell bejelenteni minden ifjút, annak az évnek július hó 31. napjáig, amelyben a 12. életévét eléri és minden nőt annak az évnek január hó 31. napjáig, amelyben a 16. életévét betölti.

4. az 1. bekezdés a) pontja alá eső, minden férfi, ha a 70. életévét még nem érte el, köteles az erre a célra rendszeresített „Sz” jelű bejelentőlapon (15. és 16. sz. melléklet) bejelenteni azt, hogy ha 1939. évi november hó 19. napja után hármilyen szakképzettséget szerzett. Minden nő, aki 16. életévét betöltötte, de 50. életévét még el nem érte, az erre a célra rendszeresített „Sz” jelű bejelentőlapon (15. és 16. sz. melléklet) köteles bejelenteni azt, ha 1939. évi november hó 19. napja után olyan szakképzettséget szerzett, amely a 3. sz. mellékletben felsorolt szakképzettségek között szerepel. Ilyen bejelentést kell tenni azoknak a 16. életévüket betöltött, de 50. életévüket még el nem ért nőknek is, akik a honvédelmi célokot szolgáló különleges tanfolyamon, gyakorlaton a 3. sz. mellékletben felsorolt szakképzettségek valamelyikét 1939. évi november hó 19. napja után megszerezték.

5. A 18. életévét betöltött személy a bejelentést maga köteles teljesíteni. A 18 évesnél fiatalabb személyre vonatkozó bejelentést törvényes képviselője, ha pedig nem ennek háztartásában él, az a szállásadó, munka- vagy szolgálatadó köteles megtenni, akinek gondozása, vagy felügyelete alatt a bejelentésre kötelezett személy áll.

6. A bejelentési lakóhely- (lakás-) változtatás esetében az elköltözés (eltávozás) előtt, illetőleg a beköltözés (megérkezés) után 24 órán belül kell megtenni.

7. A 4. bekezdésben megjelölt bejelentéseket 8 nap alatt kell megtenni, attól a naptól számítva, amikor a szakképzettség megszerzését igazoló irat a bejelentésre kötelezett személy birtokába jutott. Minden további szakképzettség megszerzését külön kell bejelenteni az erre a célra szolgáló bejelentőlapon még akkor is, ha a bejelentés időpontja lakóhely- (lakás-) változással esik egybe.

8. A bejelentési kötelezettséget a jelen rendelethez mellékelt minták szerint rendszeresített bejelentő- és kijelentőlapok kitöltésével és beszolgáltatásával kell teljesíteni (4-17. sz. mellékletek).*

6. §.

1. A bejelentő- és kijelentőlapokat a valóságnak megfelelő adatokkal, pontosan kell kitölteni. Az adatok valóságáért a bejelentés megtételére az 5. §. 5. bekezdése értelmében kötelezett személy felelős.

2. A bejelentés teljesítéséért a kötelezettel együtt a számlásadó, főberlet esetén a háztulajdonos, illetőleg megbízottja is felel. Ha a bejelentésre kötelezett személy kötelezettségét nem teljesíti, azt a számlásadó, illetőleg a háztulajdonos vagy megbízottja, a 3. bekezdésben megjelölt hatóságnak (hivatalnak, szervnek) tudomására hozni köteles.

3. A bejelentő- és kijelentőlapokat azokban a városokban és községekben, amelyekben rendőri bejelentőhivatal működik, e bejelentőhivatalhoz vagy a bejelentőlapoknak a hivatal számára való átvételé végett kijelölt rendőri szervhez, más városokban és községekben a polgármesterhez, illetőleg a községi (kőr-) jegyzőhöz kell beszolgáltatani. Ha alkalommal a bejelentésre, illetőleg a kijelentésre vonatkozó igazolószervényt a szöveg olvashatóságának megővésével le kell bélyegezni és a bemutatónak vissza kell adni. A m. kir. rendőrség az „N” jelű bejelentő- és kijelentőlapokat, valamint az „Sz” jelű bejelentőlapokat a nyilvántartónak, a háztartási alkalmazottakra vonatkozólag pedig a belépést és kilépést jelentő lapot az Országos Társadalombiztosító Intézetnek tartozik megküldeni. A „K” jelű bejelentőlapokat mind a rendőrség, mind a polgármester, illetőleg a községi (kőr-) jegyző a bejelentőlap címlapján feltüntetett katonai állománytestnek köteles haladéktalanul elküldeni.

7. §.

1. Azokban a városokban, ahol rendőri bejelentőhivatal működik, a háztulajdonos, illetőleg megbízottja, amennyiben

* Ezek a minták a községi eljárásoknál az 1940. évi 12. számú Budapesti Közlönyben találhatók.

a házban lakó személyek száma (bérlők, albérlők és azok házanépe) együtt 10-nél több, a házban lakókról betűsoros nyilvántartási jegyzéket köteles vezetni. A nyilvántartási jegyzékbe be kell vezetni a házban lakó minden személyt:

1. családi és utónevét (névváltoztatás esetében előbbi nevét is),
2. atyjának családi és utónevét,
3. szülőanyjának leánykori családi és utónevét,
4. Születési évét és helyét,
5. azonossági számát,
6. polgári személyi lapjának számát,
7. vallását,
8. foglalkozását,
9. a lakás legközelebbi megjelölésére szolgáló adatokat (földszint, emelet, ajtószám).

2. A nyilvántartási jegyzék vezetése a lakóhely- (lakás-) változtatással kapcsolatos bejelentésre és kijelentésre vonatkozó igazolószervények alapján történik. A szelvényt a lakó a bejelentés után 48 órán belül köteles bemutatni a háztulajdonosnak, illetőleg megbízottjának, aki a fentemlített adatoknak a nyilvántartási jegyzékbe való bevezetése után, a szelvényt a bemutatónak visszaadja.

3. A nyilvántartási jegyzék vezetésének módjára nézve a rendőri hatóság a helyi viszonyoknak megfelelő részletes szabályokat állapít meg.

4. A rendőri hatóság a lakók bejelentési kötelezettségének teljesítését és a nyilvántartási jegyzék vezetését közegei útján a helyszínén is ellenőrizheti. A rendőri hatóság tagjai és közegei a nyilvántartási jegyzéket bármikor megtekinthetik.

8. §.

1. A bejelentést

a) a köztintézetekbe és magánintézetekbe (tanintézetekbe, nevelőintézetekbe, internátusokba, konviktusokba, táptintézetekbe, kórházakba, gyógy- és ápolóintézetekbe, rendházakba, menházakba stb.) felvett személyek tekintetében az intézet felelős vezetője;

b) a szállodák (vendégfogadók, penziók, iparosszállók, ótthonok, üdülők és szállásadásra szolgáló egyéb intézmények) vendégei tekintetében a vállalat felelős vezetője, illetőleg annak a m. kir. rendőrséghez, polgármesterhez, községi (kőr-) jegyzőkhöz (6. §. (3) bek.) bejelentett megbízottja;

c) az országos letartóztató intézetekben, a kir. bírósági fogházakban, rendőrségi fogdáknak és toloncházakban fogvatartott személyek, valamint a javító-nevelőintézetekbe utalt személyek tekintetében az intézet igazgatója, illetőleg felügyelője;

d) az eltoloncolt, vagy kötött útlevelel eltávolított sze-

mélyek tekintetében az eljáró rendőri hatóság megbízott közege köteles teljesíteni.

2. Az előbbi bekezdés a) és b) pontjai esetében a bejelentendő személy a bejelentés teljesítéséhez szükséges személyi adatokat a bejelentés teljesítésére kötelezett személyvel közölni s a közölt adatok igazolása céljából rendelkezésre álló okmányait bemutatni köteles; ha ennek eleget nem tesz, a mulasztás a bejelentés teljesítésére kötelezett személy a m. kir. rendőrségnek, polgármesternek, községi- (kör-) jegyzőnek (6. §. (3) bek.) tudomására hozni köteles.

3. A tényleges katonai (csendőri) szolgálatra történt bevonulás esetében a lakóhely- (lakás-) változásra vonatkozó kijelentést külön erre a célra rendszeresített „Cs” jelű kijelentő lapon (17. sz. melléklet) a fél helyett az a katonai állománytelt végzi, ahová a bejelentésre kötelezett személy bevonult. Ha a bevonult személynek állandó jellegű lakóhelye (lakása) a katonai (csendőri) szolgálat tartama alatt is megmarad, a bevonulással kapcsolatos lakóhely- (lakás-) változásra vonatkozólag a rendőri bejelentőhivatalnál, polgármesternél, illetőleg községi- (kör-) jegyzőnél (6. §. (3) bek.) külön kijelentést nem kell tennie.

9. §.

1. Népmozgalmi nyilvántartást (alábbiakban: nyilvántartás) kell vezetni:

a) minden magyar honos fiúról, annak az évnek szeptember hó 1. napjától kezdve, amelyben 12. életévét elért;
b) az a) pontban megjelölt személyeknél idősebb, de 70. életévüket el nem ért magyar honos férfiakról;

c) azokról a magyar honos nőkről, akik a 16. életévüket betöltötték, de 50. életévüket még el nem érték és a honvédelem szempontjából jelentőséggel bíró különleges szakképzettséggel rendelkeznek (8. sz. melléklet).

2. Azok a személyek, akiknek állampolgársága kétes vagy nem állapítható meg vagy még megállapítva nincs, a nyilvántartás szempontjából a magyar honosokkal egy tekintet alá esnek.

10. §.

1. A nyilvántartással járó tennivalókat nagy- és kisközségekben a községi- (kör-) jegyző, városokban a polgármester, Budapesten a kerületi előjáró (az alábbiakban: nyilvántartó) végzi.

11. §.

1. A nyilvántartás adatait a nyilvántartást végző személyeken kívül, kizárólag közérdekű célból csak közhatalosok és katonai parancsnokságok tagjai [a hadtestparancsnokságok, a honvédelegészítő parancsnokságok, a vármegyei,

járás (városi, Budapesten a kerületi) katonai parancsnokok, továbbá hadtestlégvédelmi parancsnokok, illetőleg megbízottak, valamint a városi (községi) légoltalmi parancsnokok, úgyszintén a leventecsoport- (körzet-) parancsnokok, a közérdekű munkaszolgálatos zászlóaljparancsnokok vagy megbízottak] a honvédelmi munkára igénybevételere jogosult hivatalok, üzemek, intézmények stb. vezetői (főnökei) tekinthetik meg és használhatják fel a saját nyilvántartásuk céljára. A nyilvántartás adataiból — a hadtestparancsnokságokat kivéve — az egyes parancsnokságokkal (parancsnokokkal), hatóságokkal, hivatalokkal, üzemekkel, intézményekkel stb. is csak azokat az adatokat szabad közölni, amelyek az őket érdeklő nyilvántartási anyagokra vonatkoznak.

15. §.

1. Azokat a személyeket, akikre a 9. §. 1. bekezdése értelmében a nyilvántartás kiterjed, külön igazolvánnyal, az ú. n. „Polgári személyi-lap”-pal kell ellátni (21. sz. melléklet).

19. §.

1. A nyilvántartó köteles gondoskodni arról, hogy a 19. életévükbe lépő fiúgyermekre és a 17. életévükbe lépő nőkre vonatkozólag a jelen rendelet 5. §. 3. bekezdésében megállapított kötelezettségről az érdekeltek kellő időben közbírtétal útján, ezenfelül az iskolák, az iparhatóságok, a leventeegyesületek és egyéb ifjúsági egyesületek útján megfelelő figyelmeztetést kapjanak.

2. Köteles továbbá a nyilvántartó minden évben legalább egyszer közhírré tenni, hogy az erre a célra rendszeresített „Sz” jelű bejelentőlapon tartozik bejelenteni:

a) az 5. §. 1. bekezdésének a) pontja alá eső minden férfi, ha a 70. életévét még nem érte el, azt, ha 1939. évi november hó 19. napja után bármilyen szakképzettséget szerzett;

b) minden nő, aki a 16. életévét betöltötte, de 50. életévét még el nem érte, azt, ha 1939. évi november hó 19. napja után olyan szakképzettséget szerzett, amely a 3. sz. mellékletben felsorolt szakképzettségek között szerepel. Ezt a bejelentést akkor is meg kell tenni, ha a bejelentésre kötelezett személy a már meglévő szakképzettségen felül a fent megjelölt idő után új szakképzettséget szerzett.

32. §.

A nyilvántartó oly cselekmények vagy mulasztások észlelése esetén, amelyek a 33. §-ba ütköző kihágás tényálladékat tüntetnek fel, a büntető eljárás megindítása iránt hivatalból intézkedik.

33. §.

1. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető ren-

delkezés alá nem esik, kihágást követ el és 200 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) aki a jelen rendelet értelmében őt akár közvetlenül, akár más helyett terhelő bejelentési kötelezettséget nem teljesíti vagy nem kellő időben vagy nem a megszabott módon vagy tudva valótilan adat szolgáltatásával teljesíti;

b) aki a reá vonatkozó bejelentés teljesítésére köteles személynek a bejelentéshez szükséges személyi adatok közlését és igazoló okmányainak bemutatását megtagadja vagy tudva valótilan adatot szolgáltat;

c) aki a lakókról vezetett nyilvántartási jegyzék kiegészítése céljából a bejelentő-, illetőleg kijelentőlap igazolószervényét kellő időben be nem mutatja;

d) a szállásadásra szolgáló intézmény felelős vezetője, illetőleg ennek megbízottja, ha a megszállókról a nyilvántartási könyvet nem vagy nem megfelelően vezeti, vagy azt a rendőri hatóság tagjának vagy közegének felhívására nem adja át vagy a bejelentő hivatalnak a meghatározott időben be nem mutatja;

e) a szállásadó, főbérlet esetén pedig a háztulajdonos vagy megbízottja, ha azt, hogy a lakó bejelentést kötelezettségének nem tett eleget, nem hozza az illetékes hatóság (hivatal, szerv) tudomására;

f) a háztulajdonos, illetőleg megbízottja, ha a házban lakókról a nyilvántartási jegyzéket nem vagy nem a megszabott módon vezeti vagy azt a rendőri hatóság tagjának vagy közegének felhívására nem adja át.

3. A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, a rendőrség működési területén a m. kir. rendőrségnek, mint rendőri büntetőbírósnak hatáskörébe tartozik.

családfő lapján a vele együtt költöző törvényes feleséget és a családfő nevét viselő 18 éven aluli családtagokat — nem a családi fő nevét viselő gyermekeket külön lapon — kell bejelenteni.

A be- és kijelentő-lapokat a kitöltés után nagy- és községekben a községi (kör) jegyzőhöz, városokban a m. kir. rendőrkapitánysághoz kell beszolgáltatni.

3. §. A be- és kijelentő-lapokon az összes adatokat pontosan és a valóságnak megfelelően kell feltüntetni. A bejelentett adatok valódiságáért a be- és kijelentésre kötelezett, — a be- és kijelentés megtörténteért a bejelentésre kötelezettel együtt a szállásadó is felelős. Ez okból a be- és kijelentő-lapokat mindketten aláírni kötelesek.

A beköltözést 24 óra alatt, az elköltözést még az elköltözés megtörténte előtt kell bejelenteni.

6. §. Aki ennek a rendeletnek a rendelkezéseit megszegi, kihágást követ el és azt pénzbüntetéssel kell büntetni. Ezekben az ügyekben a közigazgatási hatóság, a m. kir. rendőrség működési területén a m. kir. rendőrség jár el.

Magyar—jugoszláv határszéli forgalom szabályozásáról szóló „Határozványok” foganatosítására nézve létrejött Belgrádi Jegyzőkönyv végrehajtása.

6100/1930. sz. P. Ü. M. rendelet.

A határszéli forgalom ellenőrzése.

1. A határszéli útiokmányok alapján vonaton vagy hajón közlekedőket az útlevelelendészeti szerv, egyébként a m. kir. határőrség ellenőrzi.

3. A határszéli forgalom számára engedélyezett tárgyi forgalomnak ellenőrzését a m. kir. határőrség látja el. Azokat, kik vámánuk birtokában lépnek át, az illetékes vámhivatalnál való jeletkezésre köteles utasítani.

A határszéli útiigazolvány.

Határszéli útiigazolványra igénye van minden határkerületben lakónak — a határbirtokosok kivételével — aki

- a) magyar vagy jugoszláv állampolgár;
- b) a határkerület állandó lakosa;
- c) büntügyi, államrendészeti, közbiztonsági és vámjövődéki szempontból teljesen megbízható.

A határszéli útiigazolványt kiállító hatóságok.

A határszéli útiigazolványt kis- és nagyközségekben a főszolgabíró, városokban a rendőrkapitány állítja ki.

A kiállítási jogot átruházni nem lehet.

A birtokos útiigazolvány.

A birtokos útiigazolványra igénye van annak a magyar

és jogoszláv birtokosnak vagy szerződéses bérlőnek, akinek birtokát a határvonal átnetszi vagy akinek birtoka (bénlete) teljes egészében a határon túl, de a határsávon belül fekszik.

Természetes személyek a jogi személyekkel egyenlő elbánás alá esnek.

Azok akik, birtokukat felesmivélésre vagy bérbe adták, csak Határszéli útiigazolványra tarthatnak igényt. Ha azonban birtokuk (bérletük) egyrészét maguk művelik vagy műveltetik, Birtokos útiigazolvánnyal elláthatók.

A Birtokos útiigazolványt kiállító hatóságok.

A Birtokos útiigazolvány kiállítására a lakóhely szerint illetékes elsőfokú közigazgatási hatóság illetékes, még abban az esetben is, ha az igénylőnek a belső vámterületen van az állandó lakása.

Alkalmi útiútlap.

Alkalmi útiútlap igénylésére jogosult minden magyar és jogoszláv állampolgár, ki a határkerületben lakik és Határszéli vagy Birtokos útiigazolvány birtokában nincs.

Alkalmi útiútlap a szükséghez képest bármikor igényelhető. Alkalmi útiútlapot a kiállítástól számított 8 napon belül igénybe kell venni, mert különben érvényét veszti. Az alkalmi útiútlap bélyeg- és illetékmentes.

Alkalmi útiútlap kiállítására jogosult hatóságok és szervek.

Alkalmi útiútlap kiállítására jogosultak:

- a) lakóhely szerint illetékes közigazgatási hatóságok;
- b) vámőr (határőr) őrsparancsnokságok;
- c) határőr szakasziparancsnokságok.

Határőrsparancsnokságok alkalmi útiútlapot csak azok részére állíthatnak ki, kiknek állandó lakhelyén vagy annak közelében közigazgatási hatóság nem székel.

Az alkalmi útiútlap jogosítványai.

A határt csak nappal, a megjelölt útvonalon, bármely szállítóeszközzel vagy gyalog lehet átlépni. A korlátozás nem vonatkozik az éjjel menetrendszerint közlekedő szállítóeszközökre.

A tartózkodási helyen jelentkezni kell. Az alkalmi útiútlap egy ízben három nappal meghosszabbítható. A meghosszabbításra jogosultak a tartózkodási helyen székelő rendőri vagy helyi hatóság, ezek hiányában a m. kir. határőr vagy esendőparancsnokságok.

Visszatérésnél a határ késedelmes átlépését írásbeli igazolvánnyal kell igazolni. Az igazolványt a határellenőrző közegeknél le kell adni.

Visszaélés esetén az alkalmi útiútlapot el kell kobozni. A tulajdonos a magával vitt közlekedési eszközök, kísé-

retében levő gyermekek, élelmicikkek tekintetében a Határszéli útiigazolvánnyal ellátott személyekkel egytekintet alá esik.

A határszéli útiigazolvány kiállítása.

A Határszéli útiigazolványok január 1. kezdettel hat óra állíthatnak ki. Hat óra meghosszabbíthatók.

Láttamozás.

A határszéli útiigazolványt mindkét részen a határellenőrző szervek és a végcél szerint illetékes elsőfokú közigazgatási hatóság láttamozza. Csak láttamozás esetén érvényes. A közigazgatási hatóság a következő záradékkal látja el: „A magyar határkerület területére érvényesítem!” Szám, kelt, bélyegző, aláírás.

Az elkobzás esetei.

Minden hatósági közeg jogosult útiútlapokat saját kezdeményezéséből elkobozni, ha megállapítja, hogy:

- a) az útiigazolvány kiállításával szolgáló feltételek megszüntek vagy oly módosulást mutatnak, mely vagy félreértésre vagy félrevezetésre okot szolgáltat;
- b) a tulajdonos a határ átlépésére más útvonalat használ, mint amilyen részére megállapított;
- c) a tulajdonos a határon a határellenőrző közeg megkerülésével lép át;
- d) a tulajdonos az útiútlap adataiban beállott változásokat a hatóságnál nem jelenti be;
- e) a tulajdonos a túlsó határkerületben indokolatlanul tovább tartózkodik;
- f) a tulajdonos az útiútlap az állambiztonság, közbiztonság, közrendészeti, közgazdasági vagy pénzügyi érdekek kárára kihasználja;
- g) a tulajdonos büntetendő cselekményt követett el vagy az elkövetésben részt vett, avagy azokkal alaposan gyanúsítható;

h) a tulajdonos a határellenőrző közegek utasításainak nem tesz eleget vagy azokkal szembehelyezkedik.

Az elkobzást eszközölő közeg, ha a tulajdonos ellen bármilyen eljárást tesz folyamatba, az útiútlapot a feljelentéshez csatolja. A kiállító hatóság az elkobzásról értesítendő. Ellenkező esetben felettes hatóságához szolgáltatja be, mely azt a kiállító hatóságnak küldi meg.

Azokat, akikről az útiútlapokat elkobozták, amennyiben az őrizetbevétel esete nem áll fenn, honilletékes területükre vissza kell utasítani, magyar állampolgároknak a határátlépést meg kell tiltani.

A határátlépés.

A határt az útiútlap alapján annyszor lehet át-

lépni, ahányszor az szükséges, illetve az okmány megengedi, azonban csak a meghatározott útvonalon.

A határátlépés bármilyen szállítóeszköz igénybevétele mellett megtörténhet.

Orvosok, állatorvosok és bábák, kik a szomszéd határkerületben is jogosultak működni, a határt bármikor átléphetik. Más személyek, ha nem menetrendszerint közlekedő szállítóeszközt vesznek igénybe, a határt csak nappal léphetik át.

Engedélyjegy.

Három napnál csak az tartózkodhat tovább a határátlépés vége felé, akinek engedélyjegy van a birtokában. Az engedélyjegyet minden esetben az az ellenőrző szerv állítja ki, kinek a területén az átlépő 8 napnál hosszabb ideig akar tartózkodni.

Engedélyjegyet csak Határszéli vagy Birtokos uttigazolványok tulajdonosai részére lehet kiállítani. Az engedélyjegy 6 napra érvényes, melybe az uttigazolványban engedélyezett 3 nap is beleszámít.

Határszéli útiokmányok egyöntetű kiadása, kezelése és kiállítása.

192,400/1980. sz. P. M. körrendelet.

1. §.

Alkalmi útiútra Románia és Csehszlovákia felé a határkerület állandó lakosa, Ausztria felé pedig minden érvényes útlevelel rendelkező magyar és osztrák állampolgár igényt tarthat. Jugoszlávia felé való forgalmat a 6100/1980. sz. P. M. rendelet tartalmazza.

Az alkalmi útiútra a lakóhely szerint illetékes községi elöljáróság által kiállított helyhatósági bizonyítvány alapján kell kiállítani.

2. §.

A kiállításra jogosított hatóságok.

- Az alkalmi útiútra kiállítására jogosultak:
- elsődokú közigazgatási (rendőrhatalóságok);
 - határőr őrsparancsnokságok;
 - határőr szakaszsparancsnokságok.

Vámőr parancsnokságok csak azok részére állítanak ki alkalmi útiútra, kik őrskerületükben laknak és kiknek lakóhelyén vagy annak közelében közigazgatási hatóság nem székel.

A kiállítási jog nem ruházható át.

8. §.

Ellenőrzés.

Az alkalmi útiútra Románia felé egy ízben három nappal meghosszabbítható.

Csehország felé meghosszabbításnak nincs helye.

7. §.

Érvényesség.

A Határszéli uttigazolványok január 1-én 12 hónapi érvénnyel állíthatnak ki. Ekvözben kiállított igazolványok is csak december 31-éig állíthatók ki.

14. §.

Birtokos uttigazolványok érvényessége.

A Birtokos uttigazolványok egy-egy gazdasági évre, vagyis március 1-től következő év február 28/29-ig állíthatnak ki. Rövidebb időre Birtokos uttigazolványt kiállítani nem szabad.

18. §.

Az uttigazolványok véleményezése.

Ismeretlen vagy kevésbé ismert egyének részére kiállítandó igazolványok esetén, a kiállítás előtt a hatóság a tulajdonos személyére vonatkozóan az illetékes csendőrpáncsnokságnál tájékozódik.

Úttörvény.

1890. évi I. t.-c.

1. §.

A közutak szabályozása.

A jelen törvényben tárgyalt közutak a következőképpen osztályoztatnak;

- államutak, melyek országos fontossággal bírnak és az állam költségén építtetnek, kezeltetnek és tartatnak fenn;
- a törvényhatósági utak, melyek a törvényhatóság által építtetnek és annak költségén kezeltetnek és tartatnak fenn;
- a vasúti állomásokhoz vezető utak, melyek a vasúti állomásokat a legközelebbi állami vagy törvényhatósági vagy községi utakkal vagy községekkel összekötik és amelyek létesítésének, kezelésének és fenntartásának költségei a törvényhatóság, az érdekelt község vagy községek, az érdekelt kereskedelmi és iparvállalatok, végül az érdekelt vasút által aránylagosan viselendők és rendszerint a törvényhatóság által kezelendők;

4. a községi közlekedési (vicinális) utak, melyek több község közlekedésének közvetítésére szükségesek és amelyek létesítése, kezelése és fenntartása az e célra csoportosított érdekelt községeket illeti;

5. a tisztán községi (közűlő) utak, melyek csak egy község közlekedési érdekeinek szolgálnak és az illető község által létesítendő, kezelendő és tartandó fenn;

6. egyesek, társaságok vagy szervezetek által közforgalom céljaira létesített közutak, melyeknek kezelése és fenntartása a létesítőket vagy azok megbízottjait illetik;

Ha az ország határain átvezető vagy az egyes vidékeken a közutakat pótló, tehát közforgalomnak szolgáló és különösen vadászati vagy közgazdasági szempontokból is fontossággal bíró gyalogutak és ösvények az építés, kezelés és fenntartás szempontjából a közutaknak mely osztályába sorozandók, azt felmerülő eset alkalmából, az illető törvényhatóság meghatalmazásával, a kereskedelemügyi miniszter állapítja meg.

116. §.

A forgalom biztonsága.

A kompon (réveken) vagy hajóhidakon történő szállítást illetőleg a következő rendőri intézkedések tartandók személtől:

a) a kompok (révek), illetve hajóhidak csak a forgalombahelyezési engedély kiadása után és annak a határozatal értelmében használhatók;

b) ha a rendesen jelentékenyen nagyobb járművek, súlyos gépek, nevezetesen vasúti mozdonyok, gőzekék mozdonyainak szállítása célozzatik, azok szállításánál a hídakra nézve a 115. §-ban megállapított határozatok követendők;

c) a révészek és vizen átjáró hajók révészel oklevéllel bírnak nem kötelesek ugyan, azonban a közbiztonság érdekében szükséges, hogy józan, jó magaviseletű egyének legyenek. Evégből az illető hatóság részéről kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal kell bírnok.

Főrévészli szolgálatot csak oly egyén teljesíthet, aki legalább is két éven át révész volt a a kompon- és ladikvezetésben kellő jártasságot tanúsított s erről kis- és nagyközségekben a főszolgabíró, városokban a polgármester (rendérfőkapitány, által kiállított bizonyítványt tud felmutatni;

d) a törvényhatóság első tisztviselője által hivatalosan aláírt hirdetményben, mely a kompon, illetve hajóhídon, valamint mindkét parton a műtárgyakhoz vezető út vagy híd közlekedésének közlekedő közönség és a kezelő személyzet tájékoztatása és alkalmazkodása végett könnyen látható helyen kiüggesztendő, felsorolandók:

1. az átkelésre nézve megállapított díjak;

2. a komp vagy hajó megengedhető merülése és legnagyobb hordképessége súly szerint, továbbá az is, hogy a kompon hány személy, lábas jószág és szekér nyenhet helyet, amint ez a forgalombahelyezési engedélyben megállapított.

A komponak megengedhető legnagyobb merülése a kompon mindkét oldalán világosszínűre festett táblával, illetve vonallal jelölendő meg;

e) hajózható és tutajozható folyókon a kompok éjjel — akár közlekednek, akár állanak — fehér fényű lámpával látandók el. Előbbi esetben a komp farán, utóbbi esetben a komponak a folyam felé eső részén!

f) azon réveknél, melyeknél hossz- vagy kereszkötél van alkalmazva, ha a víz hosszában akár gőzös, akár egyéb járómű közlekedik, a hosszkötelet használó komp tartozik azon az oldalon az oldalra menni, melyen a többi járóművek közlekedését nem gátolja, a kereszkötelet használó komp pedig tartozik a kötelet leeresztani. A kötél leeresztéséért semmi díj nem szedhető.

A hosszkötélen járó éjjel csak azon az oldalon állhat, melyen állva a többi hajó közlekedését nem zavarja.

A kereszkötélknél használt úgynevezett „galambok” és a hosszkötélnél a legfelső és legszélső uszányok éjjel szintén fehér fényűvel világítandók meg;

g) a kompok közlekedése a folyam hosszában haladó járművek közlekedését nem gátolhatja, miért is a révészek kötelesek az átjáró vonalhoz közeledő egyéb járművek elhaladását megvárni.

123. §.

Hófúvás, hegyomlás és árvíz alkalmával kötelesek azon községek lakosai, melyek határain valamely állami vagy törvényhatósági út átvonul, továbbá amelyek az érintett utak közlekedésének biztosításánál közvetlenül érdekeltnek vannak, az útvonalon szükséges közlekedés biztosítása érdekében az államutakra nézve a kereskedelemügyi miniszter, a törvényhatósági utakra nézve az illető törvényhatóság által törvényszerűen megállapított szabályrendelet szerint díjtalanul, minden befutás nélkül közreműködni.

Hófúvások alkalmával ezen kötelezettség a hónap csak egy járómű elhaladására szükséges nyomszélességben és kitérőkkel leendő ellátására terjeszhető ki.

Aki hófúvás és vízáradás esetén nem engedelmeskedik a hatóságnak — a fent érintett szabályrendelet határozataihoz képest kiadott — azon meghagyásának, hogy a közlekedés veszélyeinek és akadályainak elhárítására, illetőleg megszüntetésére személyesen vagy háznépének, cselédjeinek munkájával, szekereinek, vízi járműveinek, avagy az oltalom szempontjából szükséges egyéb eszközeinek, nemkülönböztetve hámossal vagy vonó marháinak ideiglenesen a hatóság ren-

delkezése alá bocsájtásával közreműködjek, amennyiben abban alapos okok által nem akadályoztatott, kettőszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Aki pedig ezen esetekben a segítettől másokat távol tart vagy lebeszél, nyolc napig terjedhető elzárással és kettőszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Önként értetődik, hogy az, aki a községi közmunka alól a jelen törvény szerint fel van mentve, nem rendelendő ki s e részben a jelen szakasz határozatai nem alkalmazhatók. (Lásd: Kbtk. 142. §-át.)

129. §.

A közútaknak és a műtárgyaknak és berendezéseknek fenntartására hátrányos kihágások.

Az útpályának és tartozékainak fenntartása érdekében tiltva van:

a) fedőanyag halmoknak szándékos elgázolása, útláncokba való leszórása vagy magáncélokra való felhasználása;

b) az útpályára és padkára kőnek, sárnak, hónak, szemétnak, trágyának stb. a szomszéd telkekről, földekről vagy máshonnan való kihordása vagy áthányása;

c) udvarokon összegyűlő vagy ereszekről lefolyó víznek nem az útláncba, hanem a pályára való kivezetése, bármilyen folyadékknak az útra való kiöntése;

d) szállítónak, fatörzseknek, vasalkatrészeknek, ekéknek és boronáknak vagy más tárgyaknak akár előlágával, akár anélkül az útpályán végig vagy az oldalárkokon átcusztatása és vonszolása, lejtőkön a kerekeknek sűrű, vagy alabon nélküli megkötése;

e) jéghasító láncnak máshol, mint sík jégen való alkalmazása.

Ugyancsak a fentebbi érdekek szempontjából:

a) a járműveknél a keréktálp vása lehetőleg lapos és kiálló szegek vagy csavartfejek nélkül készült legyen;

b) oly útszakaszok, melyek szalma, széna vagy egyéb termények nagyobb mennyiségben való szállítása következtében a szállított termények hulladékai által nagyobb mértékben ellepetnek, a fuvarosok, illetőleg a szállított termény tulajdonosai által tisztítandók.

130. §.

Tilos az út testének és ahhoz tartozó bármely tartozékának és területnek magáncélokra még ideiglenes elfoglalása is, nevezetesen tilos azokra fát, követ, téglát vagy más anyagokat, gazdasági terményeket, gyártmányokat, áruikkal lerakni. Kötelesek ezeknél fogva a gyárak, naktárak, termelőhelyek, gazdasági telepek, kocsimák és vendéglők tulajdonosai, illetve bériői fel- és lerakóhelyekről, továbbá a fuvarok el-

helyezésére és az etetésre szükséges területekről, végül az azokhoz a közötti forgalom akadályozása nélkül vezető ki- és bejáró utakról a saját költségükön gondoskodni. A községi előjárások pedig a bér- és teherkocsik számára állóhelyektől csak szélesebb útrészeket jelölhetnek ki vagy e célra az út mellett alkalmas helyekül gondoskodni tartoznak.

Ezeket felül városokban és községekben az 1879. évi XL. t.-c. 119. §-a szemelött tartandó.

136. §.

Járművekkel való átjárás céljából az utak árkait betölteni, elgátolni, az utak padkáit leasni, stb. tilos.

Kiágazó utcákra és utakra, valamint telkekre és mezei birtokokra csak az útlánc felett épített, a vízfolyás céljaira kellő nyílással bíró hidakon szabad átjárni, — ily hidak-külső területeknél, szántó- és répaföldeknel hordozhatók is lehetnek, ellenben állandó telepek és tanyáknál, oldalutaknál és utcáknál szilárd szerkezettel építendőek.

Valamennyi ilyenmű híd építése és fenntartása az illető tulajdonosokat, ház- és föld- stb. birtokosokat, illetőleg az érdekeltségeket vagy községeket terheli. Oldalutaknál és oly kiágazó utaknál, ahol az útlánc folytonossága a vízlevezetés céljából nem multhatatlanul szükséges, a hidak elmaradhatnak, továbbá elhagyhatók községek belsejében a házakhoz való bejárásoknál, ha az útlánc helyett kőburkolatú folyókák építettek.

Új útvonalak építésénél vagy a régiak áthelyezésénél a hozzájáruló utak és oldalutak betorkolási helyén építendő hidak és átvezetők első építésének költségeit az útpályai alap viseli, a fenntartás a későbbi újbólépítés azonban mellékút tulajdonosait, illetőleg a községet vagy érdekeltséget terheli.

137. §.

Aki az utak árkait, padkáit, a töltések és bevágások lejtőit állatokkal legelteti, feltűrni engedi vagy az úton etet, 200 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. E tilalom a baromfi legeltetésre nem terjed ki.

147. §.

Illetékesség.

Útrendszeri közegek az állandóan alkalmazott rendes fizetéssel ellátott s feleketeti állami és törvényhatósági útmesterek (útbiztosok), továbbá állami és törvényhatósági útkaparók — nevezettek kötelessége, ha kihágást tapasztalnak, azt lehetőleg megakadályozni és arról a körülmények részletes előadásával, az illetékes közigazgatási hatóságnak (főszolgabíró, rendőrkapitány) a lehető legrövidebb idő alatt jelentést tenni.

Közúti közlekedési rend és közrend egységes szabályzata.

(Közlekedési kódex.)

250,000/1929. sz. B. M. rendelet.

127,000/1932. sz. B. M. rendelet.

1. §.

E rendelet hatálya általában kiterjed a közforgalom céljaira szolgáló útakon közlekedő valamennyi járműre, tehát a gépjárművekre, állati vagy emberi erővel vont kocsikra, a kerékpárokra, továbbá a gyalogosokra, végül a közúton szabadon hajtott, vezetett hidas és mállás állatokra.

2. §.

Az utak használatára.

1. A közforgalom céljaira szolgáló útakat rendeltetésüknek megfelelően — az utak és azok tartozékainak védelmére vonatkozó szabályok megtartása mellett — mindenki szabadon használhatja.

2. A közforgalom céljára szolgáló útakon csak a közlekedés síma lebonnyoltását nem veszélyeztető, használható állapotban levő járművek közlekedhetnek.

3. A közúton elhelyezett vasútat vágányait indokolatlanul hosszabb ideig elfoglalni nem szabad.

4. Az utak védelme érdekében szükséges, hogy a földútakról, kő vagy egyéb burkolattal ellátott útakra jövő járművek az úttest felületét rongáló nagyobb sártömegetől mentesen használják a közútat.

5. Az útfenntartó hatóságok a közútat szélességük és teherbíráruk figyelembevételével osztályozzák. Ezt az osztályozást a helyszíni viszonyoknak legmegfelelőbb módon közhírné kell tenni, ezen felül az egyes útakat megfelelő jelzésekkel kell ellátni.

3. §.

A haladás iránya.

Az úttestnek annak menetirány szerinti bal oldalán kell haladni.

E rendelkezés alól kivételnek csak annyiban van helye, amennyiben a különleges helyi viszonyok eltérő hatósági rendelkezést tettek vagy tesznek szükségessé.

4. §.

A közlekedési eszközök vezetői.

1. Közlekedési eszközt csak józan és az e rendeletben

vagy egyéb jogszabályokban megszabott feltételeknek is megfelelő egyén vezethet, illetőleg hajthat.

5. §.

A sebesség.

1. A járművet mindig a legnagyobb körülményekkel és figyelemmel kell vezetni s csak oly sebességgel szabad haladni, mely gondos vezetés mellett a személy- és vagyonszabadságot, továbbá a közlekedés rendjét nem veszélyezteti és amely lehetővé teszi, hogy a vezető mindenkor ura legyen járművének és azt kellő időben megállíthassa.

2. E szempontokra különösen figyelemmel kell lenni az alábbi esetekben:

a) házaktól kihajtásnál, azokba való behajtásnál;
b) keskeny és nagyforgalmú utcákban és útakon;
c) a javítás alatt álló útakon és hidakon;
d) olyan utcákon, ahol az úttestet gyalogközlekedésre is használják, különösen a tömegesen látogatott kiránduló helyeken, valamint községekben és tanyákon átvonuló útakon;
e) rendkívüli forgalom (körmenet, temetés, katonai és egyéb felvonulások stb.) esetén;

f) útkeresztezeknél és úttorolatoknál;

g) éles kanyarodóknál és erősen lejtő útakon lefelé haladás esetén;

h) vasúti vágányok keresztezésénél;

i) más útvonalra való befordulás esetén;

j) síkos, sáros útakon;

k) lófogatokkal, lovasokkal, kézen vezetett vagy szabadon hajtott állatcsoportokkal (nyáj, csorda, farka stb.) találkozása esetén;

l) elromlott jármű vontatása esetén;

m) robbanó és tűzveszélyes anyagokat előállító üzemek előtt;

n) vásárok tartama alatt azok területén;

o) iskolák, kórházak, istentisztelet alatt templomok előtt vagy mellett való elhaladás esetén, végül

p) ahol a vezető a szabad kilátásban akadályozva van. Gép és egyéb járművel egyik utcából a másikba befordulás a fenti feltételek fennforgása esetében is csak lépésben (6 km.) van megengedve, kivéve, ha a gyorsabb haladásra a rendőrközeg a torlás elkerülése végett megfelelő jelzést ad.

6. §.

A kitérés.

1. Szembejövő járműnek balra kell kitérni.
2. Minden körülmények között szabad útát kell biztosítani az államfő, valamint a mentők és tűzoltók szolgálatában álló járműveinek.

3. Lehetőleg ki kell térni a kir. hercegek, kormányfő-hatóságok, közbiztonsági szervek, a posta járműveinek, megkülönböztetett jellel ellátott autóbuszoknak, továbbá zárt sorokban menetelő katonai és egyéb alakulatoknak.

Az autóbuszok megkülönböztető jele 25 cm. átmérőjű, kerek átlósan piros-fehér mezőkre osztott tárcsa, melyet a kocsis felső keretén tültérjedően, a menetirány szerinti jobb oldalon, a kocsiszekrényen kell alkalmazni.

E tárcsákat csakis meghatározott útvonalom, menetrendszerűen közlekedő személyszállító vállalatok igényelhetik.

4. Olyan utakon, melyeken akár az úttest keskenysége miatt, akár egyéb okból csak egy jártnyom van, az általános kitérés elv mellett a lófogató úres a személyszállítónak vagy teheltnek, személyszállító a teheltnek, egyenlő járművek közül a lejtőn felfelé haladónak a lejtőn lefelé haladó tér ki. Ha gépjármű akár gépjárművel, akár más közlekedési eszközzel találkozik, mindig a lejtőn felfelé haladó gépjármű tér ki a lejtőn lefelé haladó járműnek. Sík pályán az egyenlő minőségű járművek egymásnak féltnyom szélességre kötelesek kitérni.

7. §.

Az előzés.

1. Járművet általában csak jobbra szabad előzni. Hidakon, valamint erre alkalmas utakon a rendőrhatalóság szükség esetén a balra való előzést rendelheti el.

2. Előzni csak akkor szabad, ha a vezető (kocsis) a szembejövő járművek és állatok közlekedését az előzéssel nem akadályozza a személy- és vagyonbiztonságot nem veszélyezteti.

3. A vezető köteles az előzésre az előtte haladó jármű vezetőjének figyelmét megfelelően felhívni. Az előzendő jármű vezetőjének az előzést a sebesség fokozásával vagy más egyéb módon akadályozni nem szabad. Az előzés megtörténte után az előző járművel — más járművek és állatok megzavarása nélkül — haladéktalanul ismét az úttest bal oldalára kell visszatérni.

4. Tilos előzni:

- ha a vezető a szabadkifutásban akadályozva van;
- hidoknál;
- alagutak ki- és bejáratánál;
- hidakban és alagutakban a teherszállító járműveknek egyáltalában, továbbá a személyszállító járműveknek hasonló járműveket;
- útkanyarulatoknál és útkeresztezéseknél;
- előzésben levő járműveket.

8. §.

Útkeresztezés és útelágazás.

2. Irányváltoztatás esetén jobbra a külső nagy íven, balra a belső kis íven kell bekanyarodni.

3. Olyan útkeresztezésnél és útkanyarulatnál, ahol közlekedési hatósági közeg (csendőr, rendőr) nem irányítja a forgalmat, a bal felől jövő járműnek, fő- és mellékútvonal keresztezésénél a főútvonalon haladó járműnek a többi járművel szemben elsőbbsége van.

4. Útirányváltoztatás esetén a közlekedési négyzetbe került járműnek a négyzetet előre haladva azonnal el kell hagyni.

5. Járművel mellékútvonalról főútvonalra behajtani vagy azon keresztül haladni csak akkor szabad, ha a vezető meggyőződött arról, hogy ez nemcsak a személy- és vagyonbiztonság veszélyeztetése nélkül lehetséges, hanem azt a főútvonal forgalma is megengedi.

6. Útkeresztezéseknél és útelágazásoknál ott, ahol nem közbiztonsági közeg irányítja a forgalmat, a közúton elhelyezett, mozgásban levő, áthaladó géperejű vasútnak elsőbbséget kell biztosítani.

9. §.

Hangjelzések és hangjelzőkészülékek.

1. Hangjelzést kell használni akkor, amikor azt a forgalom lebonyolítása s a személy- és vagyonbiztonság megővése megköveteli.

2. Gépjárművezetőknek városokban a kézikürtön kívül csak a kézikürt hangjánál nem erősebb (tompított) villanykürttel szabad jelzéseket adni.

3. Városokban — a rendőrhatalóság által megállapított főútvonalakon — gépjárművezetőknek hangjelzést használni tilos. E rendelkezés nem vonatkozik az államfő, valamint a tűzoltók és mentők szolgálatban álló gépjárműveire.

Közbiztonsági szervek (csendőrség, rendőrség) gépjárművei, továbbá közhasználatú gépjárművállalatok rendszeres vagy idegenforgalmú járatot lebonyolító autóbuszai hangjelzést a főútvonalakon is használhatnak.

4. Lakott területen éjjel 10 órától reggel 7 óráig kürtjelzést egyáltalán tilos használni.

A rendelkezés a szolgálatban álló tűzoltó és mentő gépjárművekre nem vonatkozik.

5. Hangjelzést mindig jól hallhatóan és kellő távolságból kell adni.

6. Állati erővel vont járművek és kézikocsik vezetői, továbbá lovagok, hajcsárok hangos szóval, egyéb járművek vezetői pedig külön készülékkel kötelesek figyelmeztetni az úttesten áthaladókat.

10. §.

A vezetőh jelzései.

1. Minden közlekedési eszköz vezetője köteles a lassítást, a haladás irányának megváltoztatását és a megállást karjával

vagy készülékekkel megfelelő módon és kellő időben jelezni.

2. Járműnél a karjelzések a következők:

a) lassítás és megállás esetén a jobb karnak felfelé való kinyújtása;

b) a haladás irányának megváltoztatása esetén jobbra, a jobb karnak vállmagasságban való vízszintes kinyújtása;

balra, a jobb karnak derékszögben való hajlítása úgy, hogy, az alsó kar és a kinyújtott tenyér az áll alatt maradjon.

11. §.

A hatósági közegek jelzései.

1. A forgalmat ott, ahol azt a közlekedés rendje megköveteli, hatósági közegnek kell irányítani.

2. A forgalom irányítása fény vagy karjelzésekkel történik.

3. Fényjelzés esetén a zöld fény a szabad utat, a sárga fény a keresztezés gyors kitüntését és az irányváltoztatás követezését, piros fény pedig a tilos utat jelzi.

4. Azokon a forgalmasabb közlekedési gócpontokon, ahol a közlekedés irányítása nem fényjelzésekkel történik, a rendőrhatalósági közeg a következő karjelzéseket használja:

a) a forgalmat jobb karjának függőleges feltartásával állítja meg;

b) a haladás irányát útkeresztezéseknél mindkét karjának vállmagasságban való vízszintes kinyújtásával, egyéb helyeken pedig jobb vagy bal karjának hasonló kinyújtásával, míg

c) az íyben való fordulást egyik karjának vállmagasságban való kinyújtásával, másik karjának pedig vállmagasságban vízszintes előrenyújtásával jelzi.

12. §.

Fékek.

A közlekedési eszközöknek — a kézikocsik kivételével — könnyen és gyorsan kezelhető, állandóan használható állapotban tartott megfelelő fékberendezéssel vagy fékezésre alkalmas eszközzel kell ellátva lenniök, síkságon közlekedő állati erővel vont gazdasági járművek e rendelkezés alól mentesek.

13. §.

A megállás.

1. Járművel vezetett vagy szabadon hajtott állattal csak az úttest szélén (gyalogjáró mellett), illetőleg csak olyan helyeken szabad várakozni, ahol a járművek más járművek vagy a gyalogosok közlekedését különösebben nem zavarják

vagy nem akadályozzák, üzletek, utak, hidak bejáratát nem foglalják el.

2. Megállni általában csak a haladás irányának megfelelően szabad, a haladás irányának ellenkező oldalra csak oly irányba és módon lehet áthaladni, amely az ellenkező oldalról jövő járműveket a legkevésbé zavarja. Ezt a jármű vezetőjének megfelelően jelezni kell. (10. §. a) pont).

3. Járműnek meg kell állni:

a) a közbiztonsági közeg (csendő, rendő) felszólítására vagy jelzésére, avagy törvényes rendelkezésekben megjelölt egyéb hatósági közegek (pl. szolgálatban álló javadalmi őrs) intésére;

b) ha az úttesten gyermekek csoportosan avagy szem-melláthatólag súlyos testi fogyatkozásban szenvedő egyének haladnak át, míg azok az úttestet elhagyják, ugyanilyen elbírálás alá esnek azok a süketnémák is, akiknek testi fogyatkozását a szokásos jelvényvel ellátott karszallag (sárga alapon három fekete pont) jelzi;

c) olyan közötti vasúti megállóhelyek fel- és leszállási oldalán, ahol a fel- és leszállás az úttesten történik, a fel- és leszállás ideje alatt, illetőleg amíg a leszálló közönség a járdára ér;

d) körmenettel, felvonulással, zárt sorokban menetelő katonai vagy egyéb alakulatokkal, temetéssel való találkozás esetén;

e) általában mindenkor, amikor azt a személy- és vagyontbiztonság megóvása, illetőleg a vagyontbiztonság rendje megköveteli.

A megállást a vezető mindenkor megfelelően jelezni köteles. (10. §.)

5. Személyszállító járműnek legalább négy méter, teher szállító járműnek legalább hat méter távolságra kell követnie az előtte haladó járművet.

6. Az utak szélén várakozó kocsiknak úgy kell megállaniuk, hogy az egymással szemben vagy az egy vonalban való megállással a forgalmat ne zavarják.

7. A közhasználatú járművek (villamos, taxi, autóbussz stb.) megállóhelyein és azoknak hatóságilag megállapított várakozási helyein más járműnek, hídon, alagútban, gyalogjárón pedig megállni, várakozni minden járműnek tilos.

8. Színházi feljárókon, szállodák, éttermek, stb. bejáratánál a fel- és leszállásokhoz, illetőleg a teher fel- és lerakásához szükséges időn túl várakozni tilos.

14. §.

A járművek elhagyása.

A vezető a járművet vagy az általa hajtott, vezetett állatot — a 86. §-ban foglalt kivételtől eltekintve — csak az úttest szélén és csak abban az esetben hagyhatja el, ha an-

nak megfelelő őrzetéről gondoskodik és a jármű forgalmi akadályt nem okoz.

15. §.

A világítás.

1. Közforgalom céljaira szolgáló úton közlekedő minden járművet (kézikocsit is beleértve) szürkülettől napkeltéig, továbbá sűrű ködben, hosszabb alagútban, ha az alagút nincs kellőleg kivilágítva, általában, ha a járművet kellő világítás híja miatt észrevenni nem lehet, megfelelően (82. §., 100 §. d) pont, 112. §.) ki kell világítani.

2. Álló járműveket nem kell kivilágítani azokon az utakon, amelyekben a tájékozódást kellő közvilágítás biztosítja.

3. Erősfényű (reflektoros) lámpát csak abban az esetben szabad használni, ha a fényt az úttestre lefelé vetítő vagy fénytompító készülékkel, esetleg tompított fényű külön világító eszközzel van ellátva. Nem lakott területen más járművel, gyalogosal, vezetett vagy szabadon hajtott állattal való találkozás esetén a reflektor fényét lefelé kell vetíteni vagy tompítani kell, illetőleg a belső reflektoros lámpa fényét ki kell oltani.

4. Kellőleg nem világított lakott helyeken csakis lefelé vetített vagy tompított fényű reflektoros lámpával szabad haladni, míg kellőleg világított lakott helyeken reflektort egyáltalában nem szabad használni.

16. §.

Járművek és azok terhelésének terjedelme.

1. A közforgalom céljára szolgáló utakon közlekedő járművek és kézikocsik üléseikkel, kiugrásokkal, rakományokkal és esetleg kilengő egyéb alkatrészekkel együtt legfeljebb 2,5 m. szélesek és az út szintjétől számítva legfeljebb 4 m. magasak lehetnek. Ezeket a méreteket még akkor sem szabad átlépni, ha azt egyébként az út szélessége megengedi. Keskeny utakon pedig csak olyan szélesen szabad megakadni a járműveket, mely szélesség és magasság mellett az sem más járművek, sem a gyalogosok közlekedését nem akadályozza.

2. Fenti rendelkezés a kizárólag szálas terményeket szállító állati erővel vont járművekre nem vonatkozik.

3. Láncokat és egyéb tartozékokat úgy kell a járműhöz erősíteni, hogy azok az úttestet egyáltalán ne érintsék és a jármű megengedett legnagyobb szélességét lengésük közben se haladják meg.

A járművek terhelésénél különös gondot kell fordítani arra, hogy a rakomány az útvonal felett és oldalt levő létesítményeket ne rongálja és a gyalogosok közlekedését, vala-

mint testi épségét ne veszélyeztesse. A terhelésnél a jármű teherbírására, továbbá az út minőségére is figyelemmel kell lenni.

Járművön (kézi kocsin) a szállított tárgyakat (pl. rakományt, a jármű tartozékát) általában úgy kell elhelyezni, hogy azok a jármű oldalfalai által határolt síkból ki ne nyúljanak. Ha azonban a rakomány vagy szállított tárgy ekként bármilyen okból nem helyezhető el, akkor az akár oldalt, akár hátrafelé kinyuló tárgy (rúd, karó) végét nappal feltűnő módon (pl. színes vászondarab, szalmaköteg meg kell jelölni, szürkülettől napkeltéig, sűrű ködben és kellőleg nem világított alagútban pedig szintelen üvegű lámpával meg kell világítani.

5. A rakományt a járművön úgy kell elhelyezni, hogy az a rázkodás vagy zökkenés következtében le ne essék.

6. Nagyobb térfogatú oszthatatlan tárgyakat szállító rekalm céljaira szolgáló járművek közforgalom céljaira szolgáló úton csak az illetékes elsőfokú rendőrhatalóság engedélyével közlekedhetnek.

7. Az úttest rongálására alkalmas tárgyakat (szálfák, faronkók, ekék, boronák, stb.) az úttesten csúsztatni tilos, vontatni pedig csak úgy szabad, hogy az úttestre ne érjenek.

17. §.

A járművek akadálytalan haladásának biztosítása.

Tilos az úttesten vagy afelett oly tárgyakat felfüggeszteni, egyébként elhelyezni, vagy arra oly tárgyakat dobni (laléc, deszkadarab, szög, kő stb.), melyek a járművek haladásának akadályozására és rongálására alkalmasak vagy a testi és vagyonepséget veszélyeztetik.

18. §.

Elromlott jármű eltávolítása a forgalomból.

1. Ha a járműnek valamely lényeges alkatrésze elromlik, a járművet a forgalomból azonnal el kell távolítani. E célból köteles a vezető lehetőleg oly mellékúton haladni, ahol a közlekedés rendjét nem zavarja, illetőleg a forgalmat nem akadályozza.

2. Amennyiben a járműnek olyan alkatrésze romlik el, aminek folytán a jármű forgalomképességében hiány áll be, a járművet az úttest szélére kell tolni, illetőleg vontatni és onnan a lehető legrövidebb időn belül el kell vinni vagy a lehetőséghez képest nem forgalmas mellék útvonalon telep-helyére kell vontatni vagy egyébként az útvonalról el kell vinni. Ennek megtörténteig is köteles a vezető a közlekedés rendjének érdekében szükséges elővigyázati intézkedéseket megtenni.